

ABONAMENTUL
 Pe un an . 28 Cor.
 Pe un jum. . 14 "
 Pe o lună . 2-40 "
 Nrul de Duminică
 pe un an . 5 Cor.
 Pentru România și
 America . . 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRATIA
 Deal Perencz-utca 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multimile publice și Loc de-
 schis oostă fiecare și 20 fl.
 Manuscripte nu se în-
 polază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Istoria Ungariei — istoria Maghiarilor.

Avem înaintea noastră un manual de »Istoria patriei pentru clasa V și VI a școlilor populare« scris de O. Iosif Marian, învățător în Bucerdea-grănoasă de lângă Blaj. Pagina primă a acestei cărți se începe astfel: I. Ocuparea patriei. 1. Maghiarii. »Patria noastră se numește Magyarország (Ungaria). Ea în timpurile cele vechi a fost locuită de alte popoare, între cari aflăm și pe Români. De la aceste popoare, prin anii 889 și 895 d. Hristos au cuprins o Ungurie, un neam trainic și viteaz, care a știut să rămână stăpânitor, până în zilele noastre. După această introducere urmează succesiv povestea acestei țări, luată în stăpânire de trainicul și viteazul popor maghiar. Rând pe rând apar Árpád, Ștefan cel Sfânt și ceilalți cărmuitori ai destinului poporului maghiar, până la Ioan Hunyadi, la care dăm peste următoarele cuvinte „Dumnezeu s'a îndurat și ni-a trimis din sinul nostru un erou mare care să ne apere țara, și acesta a fost Ioan Hunyadi, care era fiul unui nobil de rând din Erdély (Ardeal). Tineretele și le-a petrecut în oastea regelui Sigismund, care pentru multele sale vitejii arătate în luptele cu Turcii, l-a dăruit cu un castel frumos la Vajdahunyad (Huniadoara) de unde își are și numele de »Hunyadi«. Să înălțue apoi povestirea, în mod cronologic a evenimentelor următoare, până la Iosif II, unde, între altele, se zice: »Pentruca să poată face un arunc de dare cât mai drept, el a demândat ca în fieștecare comitat să se măsure moșiile locuitorilor, atât cele domnești cât și cele iobăgești, și să se facă o conscriere de popor cât se poate mai dreaptă. Conscrierea aceasta și măsurarea locurilor a avut și urmări triste, mai ales pentru Români din Erdély (Ardeal). Ei explicară rău porunca împărătească, înțelegându-o astfel, că acum nu mai sânt datori a servi domnilor săi de pământ. Pentru aceea, prinzând, armele, sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan ei se răsulară asupra nobililor maghiari, pe cari îi omorîră și le prădară moșiile, mai ales prin comitatele Hunyad, Alsófehér și Torda-aranyos. Toate acestea însă n'au ajutat nimica, fiindcă ceata celor răsculați a fost risipită de miliție, iar conducătorii au fost prinși și pedepsiți în modul cel mai înfiorător: tăiați în roată«.

Încă vre o câteva pagini despre evenimentele de până la 1867 respective până la 1896, și se încheie materialul pentru clasa V. Materialul de clasa VI se începe cu un just capitol despre »Locuitorii străvechi ai patriei noastre înainte de venirea maghiarilor«, care dă, în mod foarte fragmentar, numirilor tuturor popoarelor cari au trăit aici înainte de venirea actualilor stăpânitori. »Între rîurile Duna (Dunăre) și Tisza (Tisa) era — la venirea maghiarilor

în țară — țara principelui bulgar Zalan. În ținutul Crișurilor era țara principelui cesar Men Maret. În stînga riului Maros (Murăș) sau în Bănatul Timișan de mai târziu trăia poporul bulgaro-român sub principele Glad; iar în Erdély (Ardeal) stăpâna principele român Gelu și poporul Secuilor. Între astfel de împrejurări, un popor nou și trainic veni să cucerească toate țărișoarele acestea și să înființeze, în locul lor, un singur stat puternic și cu viitor; acesta a fost poporul maghiar«.

Se ia apoi din nou istoria Ungariei cu deosebită considerare la dezvoltarea instituțiilor politice și culturale — până se ajunge la capitolul »Unirea Românilor cu Roma sau cu biserica catolică«, capitol, care, după cum e și de așteptat, nu e în stare să mulțamească decât pe o parte a Românilor. Se dau și câteva pagini de istoria universală mai nouă, între altele și despre »ocuparea țărișoarelor Holstein-Schleswig« (ungurism!).

Cartea mai cuprinde și 37 de ilustrații, începând cu Árpád și sfârșind cu Kossuth Lajos.

Și aceasta e istoria patriei noastre! Atâta loc ocupăm noi în istoria țării acesteia; de atâta amintire se învrednicesc zbuciumările noastre de 18 veacuri pe aceste plaiuri, într'o istorie românească, scrisă pentru elevii români, cari învață istoria, pentruca luând pildă pe înaintași, să se poată străbate până în măruntaiele sufletului lor de fiorul dragostei de neam și de țară! Cu elementele arătate se zidește cetatea sufletului elevilor noștri, pe care, e vorba să n'o poată darima nici o ispită, nici o vijelie din cătebat la poarta ei, în decursul unei vieți întregi!

Istoria aceasta spune hotărît: istoria patriei e istoria maghiarilor!

Cu toată această stare de lucruri, avem dreptul, ba chiar și cea mai înaltă datorie patriotică, de a pune întrebarea: istoria patriei — istoria maghiarilor? Atât trecutul nostru etnic, cât și viața noastră de azi, precum și principiile pedagogice cele mai elementare ne spun, că istoria Ungariei e istoria tuturor acelor, cari au trăit și trăesc pe pământul acestei țări; istoria patriei este deci istoria popoarelor până la anul 896 și istoria acelor cari au locuit aici dela 896 până în ziua de azi.

În o istorie a patriei, merită a face educația patriotică a cetățenilor de mîne, acest adevăr nu poate fi ascuns; locul întregii istorii nu-l poate lua o singură parte a acesteia, — ea trebuie să se prezinte întregă, în trăsături mari, cari să oglindească suferințele și luptele tuturor acelor, cari cu sângele lor au apărat țara, cu sudoarea mânilor lor au durat civilizația de azi și cu frământarea minții lor au ridicat țara la nivelul cultural de astăzi. Urmașii tuturor acelor, cari au avut o istorie pe aceste plaiuri, prin faptul că au trăit aici, trebuie

să câștige și cunoștință despre aceste. Altcum viața lor sufletească nu e deplină.

Atât Ungurii cât și Români precum și celelalte neamuri din țară trebuie să cunoască în liniamente generale istoria patriei întregi, altfel învățământul istoric în școli nu produce nimic folositor. Pe copilul de ungar, care învață în istoria patriei numai istoria Ungurilor, un astfel de învățământ îl face grandoman și îl umple de dispreț și de ură față de celelalte naționalități, cari nu s'vrednice să se vorbească de ele în cartea trecutului țării, iar pe ne-maghiari îi rușinează și ingenunche sufletește. Un astfel de învățământ e cea mai desăvârșită prostie pedagogică și el are cea mai funestă influență asupra întregii vieți a țării.

Un popor, aibă acela patrie independentă sau nu, pentru ași putea cunoaște și îndeplini datoria sa în această lume, trebuie să fie depozitarul nu numai al unei energii închegate, ci și al unei conștiinți cu rădăcini adânci, cari nu pot prospera altundeva decât în însuș trecutul propriu. Și în cele sufletești ca și în cele trupești are o valoare nerăsturnabilă principiul: cămașa e mai aproape de om ca surtucul, ceea ce în pedagogie se zice: dela cunoscut la necunoscut, dela apropiat la depărtat.

Într'adevăr, cum poate iubi cineva istoria mai mult sau mai puțin îndepărtată a unui popor străin, când istoria proprie n'a fost învățată și trăită sufletește? Cum se poate trece la necunoscut și la îndepărtat, fără o punte sufletească cu temeuri largi?

Așa cum se prezintă istoria patriei în manualele mai nouă pentru cursul primar al școalelor noastre, ea nu poate avea nici cea mai mică influență educativă asupra elevilor, din simplul motiv că ea e cât se poate de nepedagogică.

Dar să ne întrebăm; a cui e oare vina, că manualele noastre de istorie sânt așa cum am văzut că e cel al dlui Marian? Să fim sinceri și să mărturisim: a noastră! Lașitatea și ignoranța noastră sânt cele dintâi cauze, și numai în rândul al doilea poate vin și autoritățile școlare ungurești.

Dacă vom lua în mână o carte de istorie ungurească pentru școalele de stat, vom găsi că acele sânt relativ, cu mult mai echitabile față de noi, decât noi însine. Iată d. e. cartea lui Benedek Elek, scrisă din însărcinarea ministrului de instrucție »A magyar nemzet története, 1909.« În vreme ce cărțile noastre de istoria patriei (atât a dlui Marian, cât și a dlui I. Vuia, singurele istorii pe cari le avem) încep pe pagina primă de-adreptul cu »Ocuparea patriei; Árpád și poporul său«, fără nici o vorbă despre vremurile dinainte de ocupare, manualul de istorie a națiunii maghiare al lui Benedek vorbește într'un capitol de două pagini despre »Magyarország a honfoglalás előtt«, în care vine vorba de întreg trecutul acestui pământ, de Celți, de Daci, de

Romani, de Traian, de migrațiunea popoarelor ș. a. m. d. Și e firesc să fie așa. Alt-cum unde e principiul cultural-istoric, pe care e clădită întreaga pedagogie de astăzi?

Și dacă vom căuta și mai departe vom găsi, că manualul unguresc recunoaște în două locuri originea românească alui Ioan Huniade, lucru pe care cartea dlui Marian îl trece sub tăcere în modul cel mai puțin inteligent. Și în cartea sasului R. Briebacher »Lehrbuch der ungarischen Geschichte« se recunoaște acest adevăr istoric, pe care noi ne sfîim să-l amintim în mod demn în cărțile noastre.

O ată carte unguerească, a lui Farkas Sándor, »Történelem a népiskolák VI. osztáya számára« merge chiar așa departe, încât dă, pentru timpurile dinainte de venirea Maghiarilor, chiar și chipul lui Traian, pe care cărțile noastre de istorie l-au uitat cu totul.

Cât de slab e d. Marian pretutindeni unde vorbește de Români! Ți-se urcă sângele în cap când citești d. e. rândurile despre răscoalele dela 1784. Cartea dlui Vuia e și ea destul de slabă, cu toate laudele ditirambice ale recensentului ministerial, dar cel puțin ea nu te bruschează, ci numai te întristează. Istoria politică a noastră nu e atinsă nici de d. sa, ci numai cea literară și cea bisericească, și și asta în mod cu totul fragmentar.

Vina e a noastră și ea izvoarește cum s'a zis mai sus, din lașitatea și din ignoranța noastră. Lași am fost când ne-am dat legați la cea dintâi căutătură aspră a dușmanului și ignoranți când nu ne-am mai interesat ce fac alții, în aceiași direcție?

Ni se va răspunde poate: am făcut și istorii bune, dar ele au fost scoase din învățământ de către minister. Da, dar și asta tot din cauza noastră. Căci dacă nu ne-am fi mulțămît cu simpla luare la cunoștință a astorfel de opreliști, ci ne-am fi interesat la a cui propunere ni se opresc cățile noastre? n'ar fi fost greu să aflăm, că din a renegeților sperjuri, cari și-au făcut o

meserie din trădare. Constatat odată acest lucru, el trebuia să i se arate ministrului, și cu probe scoase dintr'un studiu comparativ al diferitelor manuale didactice și din pedagogia tuturor timpurilor să i se fi dovedit că ceiace cere ministerul în urma propunerii renegeților e o absurditate și că pricina nemulțămîrilor noastre cele mai mari pe teren cultural rezidă în activitatea scandaluoasă a acestor reptile infame, a căror în-lăturare cât mai grabnică e o datorie morală și patriotică a ministrului.

Dar încă nu e totul pierdut. Blajul ar trebui să scoată cât mai degrabă din uz manualul d-lui Marian, pe care nu ne îndoim că d. sa l-a scris cu cele mai bune intențiuni, și să publice un altul, care, observând cerințele celei mai stricte obiectivități, să redea într'o formă frumoasă adevărata icoană a istoriei patriei noastre, care e a tuturor căștilor noastre. Apoi: la forurile noastre școlare profesionale să se înceapă un studiu comparativ al manualelor noastre didactice în scopul găsirii unei soluții naturale a aproape inextricabilei noastre situații școlare și, în sfârșit, în formele aceaste să se facă pe baza rezultatelor acestui studiu o remonstrație temeinică la minister, prin care să puie la locul lor pe renegeții cei cu minte puțină și cu perversitate multă.

Disconsiderarea limbii românești la gimnaziul din Făgăraș. Din Făgăraș i se anunță »Gaz. Tr.« un nou caz de disconsiderare a dreptului limbii românești la gimnaziul din Făgăraș. Când s'a decis înființarea acestui gimnaz, comitatul a hotărît, să contribuie la susținerea lui cu o frumoasă sumă an de an, dar cu condiția, ca să se propună și limba română. Ministrul de culte a acceptat aceasta condiție, și limba română s'a și propus și se și propune, deși nu ca obiect ordinar, dar cel puțin ca obiect facultativ cu 4 ore la săptămână.

Până acum s'a ținut seamă de hotărârea aceasta, dar cu începutul acestui an lucrurile s'au schimbat. Iată ce desfășurare au luat lucrurile.

În anul trecut a propus la gimnaziul de sta din Făgăraș limba română directorul Szentimrei care știa destul de bine românește. După trecerea acestuia ca director al gimnaziului de sta din Sibiu, a propus limba română profesorul Máány, care știa cam slăbuț românește și prin urmare nici spor nu se prea făcea. Acestui ne ajuns l-a pus capăt ministrul de culte prin aceea că a denumit de profesor ordinar pe un Româ care ar

mână,

bel ror

Cu t

facă ur

— mul

Ajunge

partea

pus dintr'una și Máány, care a (pauză) pe săptămână pentru limba română. E de notă că la orele de limbă română era permis să participe numai elevii dela clasa II în sus, — cel din clasa I nu le era permis aceasta.

Îndată ce a venit însă actualul profesor de limbă română, directorul a redus numărul orelor la două pe săptămână și așa s'au și ținut în anul trecut. În anul acesta — mulțumită cumintențelor părinților — s'au înscris mulți elevi la limba română și se credea, că iarăși se vor da cel puțin 4 ore pentru limba noastră. Dar ce să vezi? Directorul în loc să ia dispoziția aceasta, singura corectă, a luat o măsură din cale afară de neînținată: a oprit pe elevii din clasa II-a, să asculte limba română, și se spune că unii profesori clasă ar fi și influențat asupra elevilor, ca să cerceteze orele de limbă română.

În fața acestor măsuri Românil nu pot sta pasători. E vorba de pierderea unei poziții, care a ocupat o limbă noastră la gimnaziul din Făgăraș. Acestea măsuri nu s'at altceva, decât pas spre casarea totală a propunerii limbii românești la acest gimnaziu.

Autonomia Ardealului. Cu titlul acesta publică »Világ«-ul de Duminecă un prim articol serios și obiectiv, deși fără cunoștință înțelegere a problemei în anumite puncte ale ei. Autorului acestui articol i-se pare că cei cari pretind autonomia Ardealului, fac sau din miopie, sau din amărăciune sau din motive de oportunism tactic. Căci »chestia naționalităților din Ungaria este exclusiv o chestie de limbă, economie și administrație, și nu are nici o complicație de drept de stat«.

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Luni seara.

Septembrie.

II.

Ce ușor dormi, draga tată în seara asta! În respirația ta regulată nu e nici urmă de spaimă, prin care ai trecut peste zi. Ai trecut, cu inima cât un purice, pragul unei școli mari, cu curte largă, cu coridoare, de-alungul cărora se alungau băieți răi și gălăgioși într'o goană necurmată. Învățătoarea te-a mângâiat, te-a întrebat într'o limbă pe care n'o înțelegeai, cum te cheamă și ți-a spus să fi bună și ascultătoare. Și tu stai cu capul în pământ, cu ochii măriți de spaimă, ca în fața unei mari primejdii. Ai luat apoi un abecedar, o carte cu chipuri, și ai venit acasă.

Erai mai astâmpărată și mai gânditoare ca de obicei; ai restolat printre paginile cărții și spuneai cu veselie mare: »Uite, mamă, asta e lepure, dincoace e un urs, apoi o găscă...«

Și nu spuneai adevărul.

Era, draga tată, *nyul* și *medve* și *lud...* și alte multe bidigăni scrise cu litere groase, într'o limbă pe care nu o cunoști încă, dar de care vei avea totuși lipsă deocamdată, în drumul tău către lumină.

Stai și socot anii, vrafut de cărți și de calete, ostenea'a, cheltuielile multe, cari sânt împreunate cu acest fatat drum spre lumină — până să ajungi la un petec netrebnic de pergament, ce se cheamă: diplomă. În goana după această bucată de hârtie, ți-ai înmagazinat atâtea și atâtea teorii și formule seculare, cari ți-au furat somnul multor nopți, ți-au înăbușit atâtea din minunatele vise ale tinereții... Și când pe urmă ai mântuit cu datoria atât de grea a învățării, bați de seamă că cea mai frumoasă parte a vieții tale s'a dus — s'a dus pentru todeauna. Rămâne restul zilelor de muncă și resemnare, în care tot mai slabă e revarsarea luminoasă a soarelui — și tot mai pronunțată penumbra de tristețe a asfințitului.

... Din depărtări enorme se ridică, asemenea unor bălauri amenințători, vedenii multe și întunecate.

Vin manualele de școală, într'un foșnet surător de file multe și grele, purtate ca de sur unel vijelii. Și te învâlăie, te acoperă, ca într' un sicriu, de nu te mai zăresc de sub mormântul lor. Tu pari a simți, prin vis involburarea, ce împrejmuie, dai să te aperi cu mânuțele, începi un strigăt, dar totul e degeaba, căci tu ești singur, iar cărțile sânt așa de multe, așa de înalt de multe!

Ridic una din grămada, ce te astupă, ca mormânt proaspăt și cetesc titlul: Istorie. Între cap și țipă fulgeră prin creier sumedenia de cifre și băți, de oameni mari și mici, cari au lăsat o urmă după sine, în trecerea lor prin lume... Profesorul încrunțat din Sibiu, care făcea haz de unguereasca imposibilă ce o vorbiam, mi se înfățișează și el, cu mura solemnă, cu țichierii sfidători, cu chelia ce și-o mângâie nelnterupt... Ce de sânge vei vedea curgând, Didi dragă! Vei înțelege cât de răi sânt oamenii, cum se sfășie ca firele flămânde, pentru o bucată de pâine pentru o fărâma de aur...

Arunc cartea și iau alta: Matematică. Un șir din Vergiliu îmi resare în minte, ca scrisoarea de fiacări a lui Belsazar: »per dura cucurrit ossa tremore... Tu nu știi încă latinește, Didi dragă!

Fabrică de parchete,

Gluj—Koložsvár.

Fabrichează orice parchete din sterjar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrări de cherestrea în orice mărime, în lemn de stejar, carpen și brad.

Primește prelucrarea completă a dusumelelor.

In general sociologii și democrații unguri — cum este și dl Jászai, scriitorul acestui articol, — au slăbiciunea de a face de multeori concesii spiritului public unguresc, de a se cucerii unor formule șovine cari s'au înstăpânit asupra opiniei publice ungurești. Bine înțeles, aceasta numai atunci când este vorba de chestiile noastre, nu și de cele strict economice. Pentru aceea și pentru că de sigur nu cunoaște deplin viața sufletească a popoarelor nemaghiare din Ungaria, nu poate înțelege îndreptățirea unei vieți naționale, fără restricții izvoite din tendințele imorale de a ne desființa. Acesta este cazul și cu autonomia Transilvaniei, care nouă ne spune cu totul altceva decât sociologilor de neam strein, fără a ne gândi la dismembrarea statului ungar: autonomia națională, libertate politică pentru Români.

Dar chestia aceasta o cunosc cititorii noștri din multe articole, și noi am voit acum numai să semnalăm un glas neobișnuit, din tabăra ungarilor, — a acelora cu cari nădăjduim să ne putem înțelege cândva.

Convenția turco-română.

Desmintită în mod oficial și neoficial, de către cercurile politice conducătoare din București și Constantinopol, — știrea despre încheierea unei convenții comerciale între România și Turcia se menține cu stăruință.

E de natura lucrului ca astfel de convenții secrete să fie desminte. Sânt atât de dese cazurile de asemenea natură în trecutul apropiat, când bărbații de stat au desmintit azi în cea mai categorică formă fapte pe cari ca mâine ei le aduceau la cunoștință obștească, — încât desmintirile aceste, oricât de categorice ar fi, nu pot să aibă darul de-a înlătura orice îndoială.

Fără îndoială, împrejurarea că întreaga presă europeană se ocupă cu existența sau

neexistența acestei convenții la loc de frunte și în articole lungi, dovedește că încheierea unei înțelegeri militare româno-turcești ar avea cea mai mare importanță pentru tripla-alianță (la care s'a alăturat de mult și România), schimbând echilibrul și sistemul de alianțe și aplecând cumpăna înspre Triplică.

Câtă vreme însă, presa germană și chiar și cea franceză nu vede în această convenție (presupunând că într'adevăr există) decât crearea unei garanții pentru menținerea statului quo în Balcani, o parte a presei rus-ști și întreaga presă bulgară se aventurează în coniecțiuni fantastice și pretinde că înțelegerea româno-turcă e îndreptată împotriva Bulgariei și a integrității ei teritoriale.

Semnificativ e și faptul că în urma svornurilor despre existența convenției, Bulgaria a hotărât să schimbe și pe ministrul său dela București, colonelul Hesapciëff, pe care vrea să-l înlocuiască cu Rașcu Madjaroff, actualmente deputat.

Iată cele mai noi știri și comentarii prietoare la această convenție.

Alarma Bulgarilor.

Din Sofia se anunță: Destăinuirea încheierii convențiunii secrete între România și Turcia șg'tă și acum opinia publică a Bulgariei. Presa scrie articole prime, violente și amenințătoare. Mai violent e »Dnevnic«, care atacă România și pe regele Carol.

»Această alianță româno-turcă — zice între altele — desigur că va provoca mare neliniște în națiunile, bulgară și rusă, în contra cărora e îndreptată, dar nu va intimida pe aceste două națiuni-surori și pe suveranii lor. Acest demers al României (în original: perfidie) este foarte jignitor pentru națiunea bulgară, care până acum nu a scăpat nici o ocaziune de a și exprima simpatiile și recunoștința față de Români, pentru serviciile istorice ce ne-au făcut, și viitorul va arăta că regele Carol, spre sfârșitul zilelor sale nu a manifestat o mare înțelepciune politică formând în Dobrogea o ambuscadă militară împotriva Bulgariei și transformând această provincie în teatru de grave bătaii viitoare, între ambele națiuni nedespărțite prin nimic și a căror interese le im-

pun prietenie și alianță. Astfel de convenții militare își aveau rostul pe timpul certurilor noastre cu Rusia, dar acum ele vor costa scump atât pe România cât și pe Turcia, căci legăturile între Rusia și Bulgaria sânt indisolubile și vor deveni legături de alianță sub prestunea conspirațiilor româno-turce în contra libertății slavilor.

Națiunea bulgară nu va ierta perfidia României, căreia, în virtutea principiului de reciprocitate, vom pregăti și noi o ambuscadă militară când, într'un viitor nu depărtat, țărânii români se vor răscula din nou pentru a și împărți pământurile ciocotești! — în hele ziarul bulgăresc.

O voce turcească.

»Monkeur Oriental«, organ care apare la Constantinopol, analizează într'un lung articol urmările care ar rezulta dintr'o înțelegere militară între Turcia și România, pe care, de altfel, nu o crede autentică.

În primul rând, ziarul constată că știrea nu s'a produs acum pentru întâia oară. S'a mai vorbit de ea acum un'an, dar i-s'a dat o importanță mediocră.

Acum însă ea devine un punct principal de discuție și cu urmări primejliose. Indirect, se repetă ceace s'a mai spus — atunci când chestia prezinta o importanță abia simțită — ca într'o acțiune militară turco-română, România ar avea o parte frumoasă. Bulgaria ar fi împărțită între ea România și Turcia Varna, mai cu seamă, ar fi lotul, care năzuște să devie o putere maritimă.

Se poate crede însă, spune ziarul, că Rusia ar sta nepăsătoare față de distrugerea Bulgariei? Firește că nu. În ziua în care trupele românești ar trece hotarele Dobrogei sau Dunărea, armata rusească ar năvăli în Moldova și România s'ar găsi într'o poziție critică.

În adevăr, Prutul nu-i o barieră de adevărată însemnătate și pozițiile pe cari le găsește armata română în Moldova sânt prea defectuoase din punct de vedere strategic, ca să se poată gândi să dea acolo lupte.

Cel mult, trupele românești de acoperire ar fi în măsură să se folosească de fortificațiile din regiunea Moldovei ca să oprească capetele coloanelor rusești atâta timp până să se facă concentrarea grosului armatei românești în lagărul întărit dela București.

Dacă s'ar întâmpla ca armata română să fie bătută, s'a sfârșit cu ea. Austriacii i-ar veni prea târziu în ajutor, căci rușii, folosindu se de victoria lor, ar avea vremea să ocupe căile de pe văile Carpaților.

dar vei înțelege acest șir, când vei sta cu tabela ogaritelor în mână și cîele vor dansa nebunește, în fața ochilor tăi aurii. Hipolenuze și tangente, binomi și numeri imaginari, triunghiuri sferice și formule algebrice se desprind dintre șirele ierogifice. Asvârl cartea cu spaimă.

Dau apoi de una mai simpatică: Istoria literaturii. Aici, draga tati, vei învăța multe lucruri frumoase, dar și multă amărăciune îți va rămânea în suflet de pe urma ei. Vel vedea, cum neamul nostru din o viață așa de strălucită, s'a rupt de trupina lui din apus și s'a pripășit pe plaiurile dintre Carpați și Dunăre. Și s'a întunecat în curând steaua norocului lui... S'au deschis zăgăzurile puholului de barbari din răsărit și au cutropit întinsul fericitei noastre țerișoare. Și steaua norocului nostru a rămas întunecată sute și sute de ani, până să poată rezbate prin vălmășaga dușmănoasă a norilor ce-l stau în cale. A răsbătut abia leri alaltăieri și azi clipeste ca un luceafăr de dimineață, în cadența genelor lui de argint...

Iată vin limbile străine acum. Gramaticii cu o sumedenie de reguli și excepții, ablativi absoluți, acuzativi cu infinitivi, conjunctivi, auriste, verbele iregulare — ufl! Le arunc și pe aceste de o parte și mă gândesc la truda ce sechel

tește de amândouă părțile pentru înmăgăzînarea acestui capital enorm, care nu poate avea nici un scop practic, decât doar acela al gimnasticii de judecată și memorie.

Și cum ridic cărțile una câte una, mă pomenesc că le am isprăvit și chipul tău îmi apare deodată zîmbitor și senin.

A fost o aluncație a mea, ori un vis urîl al tău; cel dintâi vis supărător, după cea dintâi zi de școală. Ori-care ar fi, imaginația a trecut, după bunul ei obicei, cedrele realității.

Te duci la școală? Ei bine, ce are să te înspăimânte acest lucru, când toți băieții de vrăsta ta își iau frumusețea tăblița și abecedarul și pornesc pe drumul școalei? Nu vel putea să rămâi pentru totdeauna în apropierea noastră și va veni vremea când ne vom despărți pe timp mai îndelungat și, mai apoi, pentru totdeauna.

Una din perdelele vrăjite, cari te opriau de a zări realitatea s'a prăbușit, ca un vâl de mătăasă ușoară — dar mai sânt atâtea vâluri încă, multicolore, cari îți arată viața, în reflexul de rampă al teatrului: mai frumoasă, mai fermecătoare de cum e a'eeva.

Și rînd pe rînd pânzele vrăjite se vor toci, se vor prăbuși cu totul. Când pe urmă nu va mai fi nici ura, te-ai obișnuit așa de mult cu amăgi-

rea lor, încât îți imaginezi altele, pentru a te amăgi singură sau pe alții, căci viața are întotdeauna trebuință de această pulbere de zahăr, menită să-i îndulcească amărăciunea...

Vel merge la școală; vel trece prin multe și multe examene; vel suportă privirea încrunțată ori înoncă a multor dascăli, până să ajungi să poți trăi și tu pe urma ostenelelor îndelungate la studiu.

Și după atâtea zile de muncă, vei avea și tu mângăierea de a privi viața așa cum este: nici bună nici rea, nici prea proa nici foarte-foarte. Vel înțelege că vremea visurilor dărează numai un interval oarecare, că omeniirea e din ce în ce mai egotistă și mai materialistă, în veacul acesta, care nu mai e al luminii numai, ci al monopanelor și speculațiilor de bursă.

Ce bine îți va prinde locșorul la o catedră cât de modestă — în vălmășaga aceasta a oamenilor fără inimă, ahiași după bani, cât mai mulți bani posibil...

Văd cum fruntea îți se posomorește prin somn. Incerci par'că să pătrunzi senzul acestor știri — cari nu încap în mîntea ta de copil.

Va veni vremea când le vei citi — și va veni și vremea, când le vei înțelege.

Până atunci mai ai încă vreme de visare fericită.

Neumann M.

atelier de haine pentru bărbați, copii și femei.

Secție deosebită pt. efectuarea comenzilor după măsură.

Furnisorul curții imperiale și regale.

Dar lucrul se prezintă și mai grav, căci e de presupus că Austro-Ungaria n'ar lăsa ca lucrurile să ajungă așa de departe, având grijă să intervie la timp cu armele.

De îndată ce Rusia ar deschide ostilitățile împotriva României, Austria ar declara războiul general, marea ciocnire între cele două grupuri ale triplei alianțe și triplei înțelegeri.

Italia și convențiunea.

Din Roma se anunță: În cercurile politice și mai ales în presa italiană domnește o vie agitație din cauza știrilor referitoare la prelinșa convenție dintre Turcia și România.

Aci, cu toate desmințirile, se crede în această convenție, care este cu atât mai neașteptată cu cât cu ocazia întrevederii dintre contele Aehrenthal și San Giuliano la Salzburg, această întrevedere a avut un rezultat împăciuitoare și mai ales San Giuliano s'a arătat gata ca Italia să rămână și mai departe în tripla alianță.

»Giornale d'Italia» atacă cu violență Austria. Salzburgul, zice ziarul, este fatal pentru Italia, pentru că acum doi ani, fostul ministru de externe Tittoni, s'a întâlnit cu Aehrenthal tot la Salzburg, dar acesta din urmă nu l-a spus atunci nimic despre planul anexării Bosniei și Herțegovinei.

Tot astfel se întâmplă și acum.

Convenția există.

Ziarul bucureștean »Adevărul» primește din Berlin următoarea telegramă:

Convenția turco-română s'a încheiat de fapt. Nu sântem în pozițiunea de a preciza dacă această convenție e verbală sau scrisă, dar putem da amănunte asupra cuprinsului ei.

Convenția cuprinde 4 puncte:

1. Turcia se obligă ca, în nici o împrejurare, să nu turbure cu nimic statul quo, cu privire la strâmtoarea Dardanelor; aceasta, pentru ca România să nu fie expusă nici unei dificultăți, din spre coasta maritimă;

2. Turcia se obligă, ca în cazul unei atac împotriva Dobrogei, să apare acest ținut românesc cu trupele ei;

3. Turcia se declară gata de a acorda concesiuni cu caracter naționalist cuțo-vlachilor din Macedonia și,

4. România se obligă ca, în caz de Bulgaria va ataca Turcia, să pornească în marș toate corpurile ei de armată asupra Bulgariei.

Rolul României.

Ziarul »Times» (Londra) primește dela corespondentul său din Atena următoarele amănunte:

Sânt în pozițiunea de-a confirma că în ziua de 4 Octombrie st. n. dl Ionel Brătianu, primul ministru al României a făcut următoarea declarație ambasadorului turc din București:

În cazul unui conflict turco-bulgar, România va mobiliza toate corpurile ei de armată la granița Bulgariei.

Dl Brătianu a adăugat că această hotărâre a guvernului român poate fi socotită ca un avans asupra politicii prietenești viitoare, pe care guvernul român îl acordă Turciei constituționale.

— În același timp, corespondentul din Atena al ziarului »Times» anunță că în capitala Greciei se discută eventualitatea unei alianțe militare greco-bulgare, ca o opoziție celei turco-române.

Personal, corespondentul crede că proiectul unei astfel de convenții ar găsi prieteni în cercurile guvernamentale din Sofia.

Dela Români din Bucovina.

Trăim într-o țară constituțională? E o întrebare naivă și care va provoca zâmbetul multor cititori, căci doară o știu și copiii mici de școală că Austria e un stat constituțional și că deviza după care guvernează, gravată pe poarta dela curtea împărătească, e »justitia est fundamentum regnorum». Și totuși noi uimiți de cele ce se petrec în jurul nostru stăm zăpăciți și ne întrebăm: afa-cerile în țara noastră se conduc conform cu dispozițiile legii fundamentale ale împărăției, sau sântem noi puși la dispoziția ucrainilor, cari prin comandanții lor, inspectori, învățători, agitari, fac cu noi ce vor, decretând fără speranță de a

putea reveni, ce avem voie să facem și ce nu. În cele următoare vom căuta să arătăm, în urma unei întâmplări recente, că întrebarea noastră naivă are — lucru foarte întristător — un fond real.

Neglijența noastră din trecut, lipsa de interes care au arătat o conducătorii noștri în satele periclită de slavism și mijloacele condamnabile de cari s'au folosit ucrainii au făcut ca, cu vremea să pierdem o serie de sate, odată curat românești. Când dezastrul național amenința să ne îngroape cu totul, atunci ne-am trezit și am rămas uluiți de marile pierderi ce le-am suferit. Regiuni întregi, în districtele Cernăuțului, Siretului și Storojinețului, sate mari în celelalte districte erau pe cale de a fi rutenizate. Pe furis, prin fraudă, școli românești se prefăcuseră în rutene și românii vegetau cu câte o clasă paralelă nesistemizată sau n'aveau de loc învățământ românesc. Opinia publică alarmată de pierderile ce ne amenințau, a început a se reculege și a încerca să salveze ce se mai putea. Și s'a dovedit că încă nu e prea târziu, că se poate face mult chiar și în locurile cari se credeau pierdute, dacă există oameni de inimă cari înțeleg să muncească conștiințos pentru neamul lor. Inscrisurile dela începutul anului școlar au dat rezultate zdrobitoare pentru ruteni, în multe comune cari treceau de domeniul ale lor.

Între comunele cari le credeau pierdute pentru slavism e și Ceahorul, unde de mult școala rutenă e susținută numai prin mijloace artificiale, căci pe când pentru un număr de elevi români de două ori mai mare de cât al rutenilor există, numai pe jumătate atâția învățători ca la ruteni, învățătorii ruteni stau aproape degeaba, nevând elevi de-ajuns. Temându-se ca în anul acesta să nu rămâie fără nici un elev, inspectorul ruten al Cernăuțului Kupczanko, a comis o ilegalitate, op înd pe conducătorul școlii de a face inscrierile și rezervându-și acest drept lui.

La înscriere, la care a asistat și inspectorul român al Cernăuțului, Kupczanko s'a purtat în modul cel mai brutal, decretând contra voinței părinților și trecând peste protestul inspectorului român, care era uimit de nelegiuirile ce se comit în care școala are să fie înscris copilul. E ceva nemaipomenit și de necrezut, unic în felul său pe tot globul pământului, ca să se desconsidere

Mă gândesc la anii de școală, îndelungați, ce te așteaptă, la sfârșitul lor, și mă întreb cu mahnire: Fi-vei tu, după optsprezece ani de școală, așa de fericit cum ești astăzi? AL.

Dreptul fiecărui popor de a-și avea istoria sa națională *).

De Ioan Găvănescu, prof. la Universitatea din Iași.

Orice popor are dreptul să privească lumea istorică din punctul său de vedere.

S'ar părea că principiul, de sine înțeles când e formulat, exprimă o procedare inevitabilă a spiritului omenesc. Orice om nu poate să nu privească lumea din punctul său de vedere; orice popor nu poate să privească evenimentele istorice din alt punct de vedere decât din al intereselor lui.

Aceasta este absolut adevărat, însă, numai în teorie abstractă, și pentru popoarele ajunse la maturitate intelectuală și culturală. Copilul, fie el individ sau națiune, vede de regulă lucrurile prin ochii altora. Noi am văzut până mai ieri, istoria universală prin ochii Francezilor sau Germanilor. Și mi-se pare că tot așa o mai privim încă și astăzi.

Uitați-vă la cărțile noastre de școală. Ele se estind asupra evenimentelor ce interesează, în prima linie, pe Francezi sau pe Germani. Fran-

*) Aceste pagini, menite a sprijini teza susținută în articolul nostru de fond, sînt luate din »Istoria pedagogică» vol II. București 1905.

cezi și Germanii și-au scris cărțile istorice pentru ei și spre a orienta tinerile lor generații în cercul lumii istorice, cari se raportează, mai întâiu de toate, la viața națiunii lor.

Victor Duruy, în *Petite histoire du moyen âge* (p. 133), spune că la mijlocul evului mediu sânt numai trei fapte interesante: Cruciatele, lupta papilor cu imperiul și rivalitatea dintre Franța și Anglia, «cari, până în 1328, își dispută provinciile și până în 1453 chiar coroana». «Le reste de l'Europe, adaugă el, vit dans l'isolement et l'obscurité».

Dar în acea »izolare și obscuritate», noi vedem aci în răsărit, fapte capitale, tot așa de interesante, din punctul de vedere al vieții noastre naționale, ca și rivalitatea Franței cu Anglia, pentru aceste două națiuni.

În acea »izolare și obscuritate», se ridică imperiul româno-bulgar, care s'a măsurat cu două imperii: bizantin și latin, și mai-mai le-a răpus, pe cel dintăiu în aplauzele marelui papă Inocențiu al III; pe cel deal doilea, în ciuda lui.

În acea »izolare și obscuritate» se pune temelia statelor române și se începe; între ele și Ungaria, o rivalitate, tot așa de interesantă, pentru noi, ca și rivalitatea dintre Franța și Anglia pentru Francezi.

În acea »izolare și obscuritate» apare răsăritul Europei înspăimântătoare semi lună, care trimite fiori de groază până în adâncul Apusului. Și poporul nostru are mândria că atunci, alături cu celelalte popoare mici dintre Balcani și Carpați, și încă mai des singur, a servit de stălp al lumii apusene».

Și cu brațul lui armat
Pasul soartei l'a schimbat.

Dar ce-l pasă istoricul francez de faptele glorioase și de luptele pe viață și pe moarte ale unui mic popor dela Dunăre, pierdut în răsăritul Europei? Pentru el, noi trăim în »izolare și obscuritate», fiindcă viața noastră n'are nici o influență și n'aduce nici o lumină asupra vieții și destinelor poporului său.

Dar nouă ce ne pasă de încurcăturile lui Șilperic și ale lui Sigebert cu niște femei ca Fredegunda, Carlsvinta și Bruneha, cari pricinuesc atâtea omoruri și provoacă resboaiele între Francezi? Aleg numai un exemplu. Dacă un istoric francez insistă, cu nume proprii asupra acestor întâmplări, lucrul să explică și se justifică. Ei scriu istoria din punctul de vedere al intereselor vieții lor naționale. Ceea-ce nu se justifică însă, este, că și noi o scriem tot așa, adică o prescriem, traducând cărțile străine în limba noastră. N-ar mai rămânea, spre a completa procedarea, decât să traducem și viața lor în viața noastră.

Pe noi ne interesează mai întâi noi și mediul istoric încunjurător, vecinii noștri. »A cunoaște, este a putea», zicea Aug. Comte. Maxima filozofului francez se aplică la universul istoric, ca și la cel fizic, la omul individ, ca și la popoare.

Nu numai o considerație subiectiv-națională, dar și una de natură obiectiv-istorică ne îndreptățește a proceda astfel.

Orientul e marea scenă istorică unde se începe, se sfârșește și se manifestă, în splendoarea ei viața societăților din Evul mediu.

În adevăr, Ce eveniment provoacă plămădirea

În așa mod dreptul natural și sfânt al părinților de a hotărî în ce școală are să urmeze copilul lor. E cea mai brutală înăbușire a libertății omenesci și o procedură nevrednică de un stat civilizat și constituțional. Dar seria nelegiuirilor nu se oprește aici. Inspectorul rutean, neputând finaliza înscrierea, decretează ca toți părinții ai căror copii n'au fost înscriși, trebuie să apară în biroul d-sale în Cernăuți. Cu ce drept, se va întreba lumea mirată? Fură țaranului vremea în timpul verii, când e lucru cel mai greu, ca să umble de dragul d-lui inspector. Totuși oamenii stăruiind ca să li se facă dreptate, s'au prezentat cu copiii lor în biroul inspectoratului. Rezultatul înscrierii a fost că s'au anunțat pentru secția română 48 elevi, iar pentru cea ruteană numai vre-o 12.

Inspectorul rutean, care țipă că el nu poate să susțină o clasă ruteană numai cu 10 elevi — va să zică nu dorința părinților și interesul poporului hotărăște în chestia aceasta, ci trebuințele școlii rutene — s'a gândit ce e de făcut ca să păstreze caracterul oficial rutean, impus cu de-a sila Ceahorului. Și a găsit un mijloc foarte bun. Cu data de 7 Septembrie 21 de gospodari din Ceahor, cari au înscris copiii lor în școala română, au primit următorul ucaz:

»Cu prilejul înscrierii copilului d-tale ți-al exprimat dorința ca copilul să fie înscris în secția românească. Consiliul școlar districtual nu poate ține seamă de această dorință a d-tale pentru că s'a dovedit cu ocazia constatării cunoștințelor limbistice ale copilului d-tale, care s'a făcut de inspectorul rutean și român, că acesta cunoaște numai limba ruteană și deci nu va putea urma învățământul în limba română, că copilul d-tale cunoaște mai bine limba ruteană decât cea română și deci nu va putea urma învățământul în limba română. Ești deci d-ă provocat sub amenințarea consecințelor legale, în caz de împotrivire, ca să trimiți copilul d-tale în secția ruteană a școlii de-acolo.»

(»Patria«).

Situația politică.

Contele Khuen Héderváry
în Viena.

Din Viena ni-se anunță: Contele Khuen Héderváry, președintele consiliului a sosit azi aici pe neașteptate. Primul ministru a vizitat pe baronul de Blenerth, primul ministru austriac, iar la orele 11 s'a înfățișat în audiență specială la monarhul. Contele Khuen e însoțit în drumul său de ministrul Lukács și de șeful biroului de presă ungar.

În cercurile politice neașteptata audiență a ministrului președinte a stârnit o vie senzație, deoarece sosirea lui la Viena era așteptată numai pe 2 Octombrie. Nu se cunoaște cauza care a necesitat neanunțata audiență a primului ministru și nici nu se poate bănuși măcar.

Plecarea contelui Khuen la Viena, a fost precedată ieri, Duminică de-o intimă consfătuire a ministrilor Lukács, Serényi și Hieronymi, ce a avut loc sub președinția primului ministru. Oricât de multe și arzătoare sânt în prezent afacerile guvernului, ne ispitește totuși involuntar întrebarea că oare între cauzele cari au necesitat audiența aceasta, nu e cumva și vre-un reviriment nebanuit încă, în chestiunea tratativelor pentru »pacea« cu naționalitățile?

Camera și programul de muncă
al guvernului.

Măine, Marți, camera își va ține cea dintâi ședință după lunga vacanță de vară. Caracterul ședinței va fi numai formal, întru cât mâine se fixează ordinea de zi a ședinței următoare.

În sferele politice stăpânește o decrepitudine generală și nu e nici un semn care să tadeze vre-o dispoziție războinică pentru sesiunea de toamnă.

Guvernul, după cum se anunță semi-oficios, va prezenta, încă până a nu se începe sesiunea delegațională, atât proiectul de buget pentru 1910 cât și cel pentru 1911. Guvernul speră că până către sfârșitul anului aceasta va putea să obțină aprobarea corpurilor legiuitoare pentru amândouă proiectele, ca astfel tezaurul public să fie ferit în viitorul

apropiat de-o nouă zdruncinare ce-ar pricinui o eventuală stare de ex-lex.

Vecinica momâie.

Mare tărăboi au făcut zierele ungurești în legătură cu masa dată de prințul nostru moștenitor în onoarea împăratului german. Se știe că primul ministru contele Khuen a fost citat la Viena ca să reprezinte Ungaria — știți: »viitorul stat cu întâietate în monarhie«, după cum îl visează Tisza, — și cu toate acestea n'a fost invitat la masă. Prin urmare Ungaria a fost iarăși umilită, iar cutare deputat cu sânge curuțesc în vine pregătește o strașnică interpelare în chestia aceasta.

Iată însă că un ziar de Luni dimineața, ale cărui simpatii pentru guvernul de azi sânt destul de pronunțate, explică motivele »mâniei prințului moștenitor«. — »În Ungaria există un singur bărbat care are încrederea deplină a principelui moștenitor, și acela este Iosif Kristóffy, ministrul de interne al fostului guvern Fejérváry. Inclinațiile de autocrat ale prințului, în el își găsesc sprijinul, întrucât a dat dovezi în repeșite rânduri că se pretează la orice... N'a fost greu să convingă (Kristóffy) pe prințul moștenitor că contele Khuen nu-și împlinește datoria cu destulă credință, fiindcă nu e destul de curajos ca să rehabiliteze pe cei cari, jertfindu-se pentru interesele dinastiei, au ajuns să fie stigmatizați de unguri.«

Cât de ușor ajunge să fie »național« un guvern acuzat atâta vreme că s'a vândut Vienei! De-acum se poate întâmpla orice, căci cheia înțelegerii insucceselor s'a găsit. Spaima de Kristóffy va închide gurile gălăgioase ale patrioților.

Holera în Ungaria.

În urma lățirii repezi a holerei în țară și având convingerea că Dunărea lățește epidemia, ministrul de interne a început cu azi să iee măsuri energice contra ei. Înainte de toate a pus Dunărea sub carantină, astfel că nime nu se mai poate folosi de apă, căci amândouă malurile sânt păzite de agenți polițienesci și la fiecare cincizeci de pași e câte un străjer.

Totodată în aceste două zile din urmă situația s'a înrăit binișor și numărul victimelor se înmulțește mereu. Comisia sanitară a capitalei proiectează să împănaze malurile Dunării cu miliție, care să vegheze zi și noaptea.

Cazuri noi de holera.

Budapesta, 26 Septembrie. Azi a fost internat la spital un subofiter de marină care cu toată opreliștea băuse din Dunăre și a început apoi să verse. Pe lângă acesta au mai fost internați la spital încă cinci muncitori din diferite părți ale capitalei.

Holera în Budapesta.

Budapesta, 26 Septembrie. Cazurile sporadice de epidemie cari au obvenit până acum în capitală și decese de până aci, cu ziua de ieri încep să se înțească și e nevoie de cele mai energice măsuri pentru a împiedica primejdia.

Ieri au avut loc deodată șase cazuri de îmbolnăviri suspecte, dintre cari trei sânt incontestabil holerică. Epidemia s'a lătit mai ales între muncitorii fabricii de cărămidă din Kelenföld, de unde ieri un muncitor de 41 de ani a trebuit

Evului mediu? Năvălirea barbarilor, cari dăruim Imperiul Roman de Apus și sevește de ferment social reconstituitiv al unei lumi noi.

Ce eveniment determină lucheierea Evului mediu? Sfărâmarea celeilalte jumătăți a Imperiului Roman, prin năvălirea Turcilor în Europa și luarea Constantinopolei.

Și în ce se manifestă, până în adâncimea lui, principiul de viață al societății medievale? În cruciate, cari ridică mii de oameni, din toate straturile sociale și din toate țările creștine spre a-i duce în Asia ca să scape Ierusalimul și locurile sfinte din mâinile Musulmanilor.

Dar aceste trei evenimente capitale, hotărâtoare pentru viața omenirii din Evul mediu, unde sau petrecut? Nu în Orient?

Și toate trele vin în atingere directă cu viața poporului nostru.

Barbarii pe noi ne calcă întâi.

Mulți din cruciați trec și lasă urme de trecere lor, cel puțin în peninsula balcanică: soarta primei părți a expediției I și soarta cruciatei a IV, mai ales, s'a decis de poporul român din Balcani și de aliații lui, Bulgarii și Slavii.

Și apoi când e vorba de urgia, care pune capăt Imperiului bizantin — de Turci — unde se

petrec grozavele lupte desperate cu năvala lor cutropitoare? Unde întâmpină ei stavila cea mai neînfrinată? Nu în Orient? Nu la Dunăre și în țările noastre?

Am fi îndemnați prin urmare, chiar de cursul evenimentelor, să mutăm centrul de gravitate și punctul de vedere din apus în răsărit, spre a privi și studia viața omenirii din evul mediu.

De sigur civilizația apusană n'ar fi avut să se mândrească de loc cu strălucirea ce s'a răsfrânt asupra lumii întregi și din care ne-am luminat și noi, d-ă n'ar fi avut, pentru dezvoltarea ei, răgazul câștigat, în mare parte, prin luptele noastre desperate, la porțile Europei, în contra valurilor nesfârșite de cutropitori.

Nu cerem, pe temeiul acestui argument, un loc mai de seamă în istoria culturii europene, pentru timpurile când menirea noastră era să apărăm cultura lumii, iar nu s'o facem. Dar e firesc lucru, ca cel puțin pe noi, ceva mai mult decât simpla curiositate științifică să ne îndemne a căuta urmele cele mai vechi ale manifestărilor vieții noastre sufletești, fie cât de modeste. Și o cultură oarecare tot am avut și noi, chiar pe acele vremuri viscoloase, când sufla cu turbare vijelia săbatică a invaziilor barbare.

Cei cari
doresc: **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile
Székely și Réti
din Marosvásárhely,
(Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expediam franco în ori ce parte a Ardealului. - Atelier de primul rang.
— Mare asortiment de —
trusouri pentru mirese.

transportat la spital și medicii au constatat că suferă de holeră asiatică.

Sâmbătă s'a îmbolnăvit un matroz de pe bordul remorșerului 6582 care a ancorat în portul de mărfuri din Budapesta. Nenorocitul s'a săbătut toată ziua în cele mai grozave chinuri, până s'a îndurat societatea de salvare să trimită o trăsură ca să-l transporte la spital. Pe drum însă a fost răpus de groaznică boală și ziua următoare, Duminecă, făcându-se autopsia cadavrului, s'a constatat că a murit de holeră asiatică.

S'a mai îmbolnăvit încă un străjer de 78 de ani dela societatea de vapoare de pe debarcaderul Margareta și a fost transportat la spital împreună cu un sodal dela o fabrică de curele.

Pe lângă aceasta au mai fost internați la spital un bărbat și o femeie de vr'o 41 de ani. Despre aceștia însă nu se știe cu siguranță dacă suferă de holeră sau ba.

Holera în Strigoniu.

Strigoniu, 26 Septembrie. Faptul că astăzi noapte s'a îmbolnăvit un muncitor al fabricii de cărămidă și din spre ziua a murit, a produs mare spaimă în populație. Toți muncitorii fabricii au fost desinfectați și fabrica închisă. Autoritățile au luat cele mai severe măsuri pentru împiedecarea epidemiei.

Holera în Viena.

Viena, 26 Septembrie. Ieri s'au constatat în Viena trei cazuri noi de holeră. Două au fost între deținuții din arestul polițienesc. Temnițele au fost desinfectate, iar cei doi bolnavi au fost internați la spital. În suburbiul XVII încă s'a îmbolnăvit un muncitor și a fost internat, constatându-se că suferă de holeră asiatică.

Holera în Mohács.

Mohács, 26 Septembrie. Până ieri la ceasurile 11 s'au constatat în localitate cincizeci de cazuri de holeră; între acestea se cuprind și cazurile noul. De ieri până azi s'au înregistrat patru decese. Numărul acesta mare de bolnavi s'a constatat în urma intervenției energice a garnizoanei care a cercetat din casă în casă după bolnavi.

Naționalizarea picturii bisericești.

— Două articole. —

Arta nu poate să existe, decât ca artă națională.
A. C. Cuza. »Naționalitatea în artă«.

I.

Adevărul istoric împedează, că un popor nu are alt mijloc de a se păstra, decât dezvoltându-se ca factor de cultură, și că el nu poate contribui la dezvoltarea omenirii și culturii umane, decât prin afirmarea sufletului său deosebit, care să se manifeste în opere de artă specifice și durabile, a făcut să răsară și să se instăpânească ca ideile conducătoare în viața neamului nostru *ideia națională*.

Sub puterea acestei idei, care astăzi influențează în măsură extraordinară spiritul vieții publice românești, am căutat să ne crețăm o politică națională, o cultură națională, o presă națională ș. a. m. d. Poezia lui Goga, nuvelele lui Agârbiceanu, ziaristica ardeleană, luptele deputaților și bărbaților noștri politici de seamă, activitatea instituțiilor noastre de cultură și a societăților de diferite nuanțe răslețite pe întregul teritoriu românesc, poartă pecetea evidentă a acestei idei naționale.

Din domeniul politic și cultural, această idee a trecut în vremea din urmă și pe tărâmul artelor. Se și prevedea această trecere, ca o urmare firească și logică a tendinței de a avea o cultură românească completă, din orice latură ar fi privită aceasta.

Am izbutit să ne întemeiem o poezie națională care se corespunde deopotrivă și condițiilor estetice ale artei moderne; sântem la începutul unei muzici naționale, care deocamdată își așteaptă talentele.

Nu putem spune nimic pozitiv cu privire la o arhitectură și sculptură națională, deși unele note de originalitate se găesc și aici. Cât privește pictura profană, pot intra din un punct de vedere pânzele lui Grigorescu.

Avem însă o artă populară decorativă, exprimată în țesăturile și cusăturile țărănești, cu multe frumuseți dar nu și cu atâtea nuanțe originale, pe care începem s'o prețuim. Acestei arte decorative, vrem să i dăm un caracter național general, introducând o în sculptură, mai ales însă prin aplicarea ei, urmărind scopul formării unui *stil românesc*, despre care astăzi nu se poate spune că există.

S'a mers însă și mai departe.

Preconizându-se principiul că arta nu poate să existe decât ca artă națională, din orice punct de vedere ar fi considerată, a răsărit tendința de a fi introdusă această artă decorativă chiar și în *pictura bisericească*.

Măsura aceasta e de o importanță epocală în dezvoltarea vieții noastre artistice și religioase. Asupra ei nu s'a vorbit, după cât știm, aproape nimica, deși e o chestiune mult mai gravă și mai grea de rezolvit, decum s'ar putea crede. E vorba nici mai mult nici mai puțin decât de părăsirea unei tradiții istorice, devenită aproape dogmă pentru biserica noastră, anume schimbarea sau adoptarea stilului bizantin de pictură prin introducerea motivelor românești în decorația bisericească.

Ideia aceasta nouă a dat o părintele episcop *Cristea*, și documentarea ei e cuprinsă în studiul de *Iconografie* tipărit în 1905.

Iată ce spune P. S. Sa:

»În cursul studiilor de iconografie mi am înălțat convingerea, că pictura bisericească *decorativă* este împrumutată din ornamentica diferitelor popoare, și deci n'am face altceva decât am imita trecutul, dacă am introduce în bisericile noastre motive din neîntrecuta ornamentică română, făcând începutul pentru crearea unui *stil cu forme românești*. Această direcție menită a fi imitată printruinderea de Români, căci dacă ornamentica arabă, perziană a devenit la noi canonică, cine ne poate împiedeca de a canoniza unele forme și modele naționale, cari nu numai sânt neîntrecute, frumoase, ci mai presus de toate *sânt ale noastre*?

Abstrăgând dela momentele artistice, este și de o deosebită importanță națională, ca Românul să-și vadă obiectele artistice, ieșite din propriile lui mâini, aplicate în cele mai monumentale și mai sfinte lăcașuri ale bisericii sale, în catedralele episcopicești. Mai mult decât zeci de disertații îl îndemnă aceasta, ca să țină cu tărie la toate ale sale; ceea ce este și necesar la un popor în situația noastră.

Conform acestor vederi, s'au și aplicat în pictura decorativă a catedralei din Sibiu, motive din ornamentica română. Ele mai sânt introduse și în câteva biserici din Bănat, prin pictorul Simonescu. Oricine a intrat în catedrala din Sibiu, a rămas plăcut impresionat de prezența acestor cusături românești în pictura bisericească.

E o inovație fericită aceasta, care din punct de vedere național, va putea fi introdusă cu vremea în toate bisericile românești.

Până la aplicarea ei definitivă, e nevoie însă ca ea să treacă prin anume schimbări. Căci forma în care se face astăzi această aplicare, nu pare a fi tocmai în conformitate cu cerințele artei.

E vorba de armonia care există între pictura și decorația bisericească, și care nu poate fi turburată cu nici un preț.

Sânt motivele țărănești în măsură să satisfacă acestei condiții și în general se poate spera o combinare artistică a lor cu stilul bizantin, caracterizat prin tonul liniștit al culorilor, stil devenit canonic în biserica ortodoxă, și care nu poate fi părăsit așa de dreptul, ori schimbat prin bizanierii moderne.

E o problemă grea aceasta, tocmai pentru că atinge schimbarea esențială a unei picturi bisericești, în care de veacuri a trăit neamul nostru și biserica ortodoxă universală. Deslegarea ei nu se va putea face într-o singură zi prin câteva articole sau discuții mai mult ori mai puțin competente, ci e nevoie să se știe părerile specialiștilor, ale pictorilor bisericești, adânc cunoscători ai picturii din diferitele stiluri.

Numai după ce se vor cunoaște aceste păreri, și după ce și biserica ortodoxă va consimți cu ele, se va putea purcede la o prefacere, la o reformă atât de capitală a picturii bisericești.

În acest înțeles ni-se pare de-o utilitate deosebită reproducerea, în cele ce urmează, a părerilor celui mai talentat pictor bisericesc al poporului românesc, expuse tocmai din prilejul aplicării motivelor românești în arta decorativă bisericească.

Este regretatul A. Baltazar, mort în anul trecut.

În Nr. 6 pe 1909 al revistei »Viața Românească« scrie pe cum urmează:

E vorba de întrebarea cusăturilor naționale în decorația bisericească. Să poate oare o mai condamnabilă naivitate, o mai copilărească înțelegere a problemelor de artă, sau — paradoxal o mai vinovată conservare a tradiției naționale?

Nu cred să se făurească un singur artist serios, un singur om de gust, care să nu zîmbească, văzând cusăturile naționale pe pereții bisericilor, sau care să nu se întristeze, auzind de triumful acestei iraționale și absurde îndrumări în arta națională. Cum de poate înțelege cineva atât de pe dos naționalizarea unei arte? Fi-vă oare numai lipsa de gust sau complectă ignoranță în care presupunem că trăiesc decoratorii care speculează materialul decorativ popular în arta bisericească? Și una și alta, cred. Decorațiunile țărănești sânt — când prezintă un tot armonios — potrivite numai pentru compozițiuni cu caracter rustic, iar când pot trece în arhitectura civilă orășenească, a unei se prefac printr-o stilizare metodică adoptată metodelui încunjurător. În afară de această considerațiune, mai e o alta care infundă teoria aceasta nenorocită a decorației bisericilor cu cusături naționale.

Expresiunea liniilor, mai puțin poate decât a culorilor, a fost, în toate timpurile, cea mai strict observată de către artiști; în arhitectură, mai ales, succesul unei opere era — cum și este — condiționat de expresiunea liniilor. Arta decorativă populară este prin compoziția liniară și schematică o artă care exclude caracterul de gravitate, de severitate, cerut în compozițiunile decorative religioase. Motivele de pe cusăturile naționale fac, din orice obiect, o cătrînță, o cămașe, un cojoc cusut cu deseneuri în spirală, un lucru, care dacă spune ceva, apoi numai calea, religiozitate, taină, nu poate fi. Se întâmplă cu aceste motive naționale din arta populară ca și cu motivele naționale din muzica populară.

Închipuți-vă că mâne muzica bisericească va introduce, cum s'a întâmplat cu decorațiunea, motive naționale. Vom auzi mulțămitea deșteptilor reformatori, Hora, Chindia și chiar Doina amestecate cu »Mânile tale m'au făcut și m'au zidit« sau »sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaoth«, cântări executate cu gravitatea temută a tuturor cântărilor religioase ortodoxe. Ce este aceasta ne vom vom întreba? *Artă națională*: Dar să mă silesc mai bine a arăta aici și alte motive cu care, *științificește*, voi combate această erezie artistico-națională.

Nu odată am arătat că arta decorativă populară e stăpânită de aceea primitivitate comună tuturor artelor populare, adevărat ale fiecărui popor. Potrivit acestui fapt, e posibil — și lucrul e perfect dovedit ca decorațiunea populară românească să aibă caractere comune cu decorațiunea populară a altor țări.

E și firesc: caracterul de *primitivitate* le înrudește, țărânul român sapă tablile ușilor, țărâna română țese covoare și lăicere, întocmai ca și țărânul norvegian, sârb sau rus. Prin urmare care este, în afară de partea originală —

DUDÁS SÁNDOR

cojocar în

Kolozsvár, strada Unio Nr. 12.

Pregătește tot felul de articoli aparținători acestei brange, în preț favorabil precum: Bitușe de călătorie, tocuri pentru picioare, lânării, cojoace pentru bărbați și femei, după modele franceze și engleze, colilere, manoșane, etc. Mare depozit de covoare

de lână. Cumpăr tot soiul de blănării de vânat.

Fond. în a. 1860.

NÁDER J.

măiestru

ARAD, palatul minoritan.

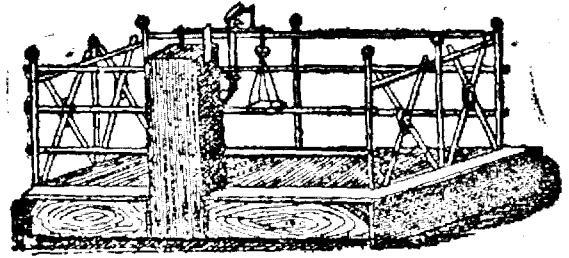
Ține în magazin cele mai excelente **cuțite de buzunar** cu tăș englez și Solingen, **cuțite de bucătărie** din oțelul cel mai bun ș. a. **cuțite pentru curățitul legumelor**, pentru tăiatul prăjiturilor, pentru carne, șuncă, salamă și **cuțite pentru caș**. **Cuțite pentru măcelari și cârnățari**, de junghiat și pentru curățitul intestinelor.

Pentru barbieri și frizeri: **mașini de tuns**, briciuri foarte fine, ascuțite, pre um și articlii mănuitori. — **Recvizite de masă din Alpaca și pafon**, de prima calitate. — Ori-ce **reparări de bransa** aceasta precum și ascuțire, le execut în atelierul meu, instalat cu electricitate, pe lângă **prețurile cele mai moderate.** —

Prima fabrică de **cumpene și greutăți** din Brașov.

PAUL WIDMANN

Brașov-Brassó,
Korház-u. 62.

Recomandă tot-felul de: **cumpene și cântare, balanse-zecimale, centimale și cumpene-pod**, precum și **greutăți** cu prețurile cele mai moderate. — **Serviciu conștițios.**

Se primesc **reparări și autenticări** din nou.

SCHAEFER RICHARD GÉZA

lăcătar tehnic,

pentru zidiri, instalare de apeduct și canalizare în **ARAD, strada Batthyányi Nr. 17.**

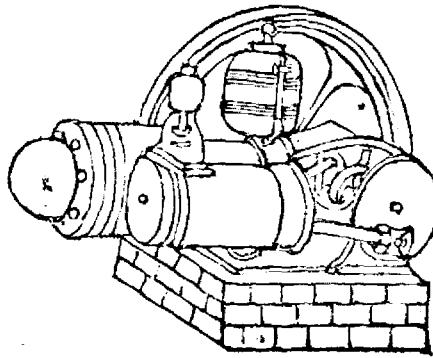
Pregătește **cordoane pentru râuri, trepte și balcoane, vetre de fierd din fier făurit.**

Atelier de instalare:

Rățele de țevi pentru apeduct. Jațuri fără miros. Pissoare, spălătoare, odăi de baie și aranjare de ori-ce sistem — pentru încălzire centrală. —

NOUȚATE! Mode de cogulare de autogen sau automat cu ajutorul acetilenului sau oxigenului, prin ce **obiectele stricate** pregătite din fier făurit, oțel, fier vărsat și aramă în modul acesta se pot repara ușor, conform scopului.

Motor cu olei brut. Nou-tate!

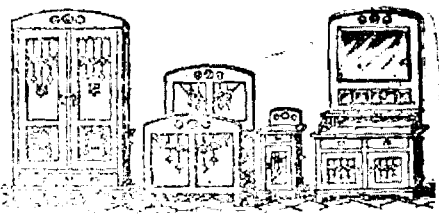

Cea mai contabilă putere motorică. Cea mai ieftină uzină! **Garanție necondiționată.** Prețuri și condiții favorabile. — **Fără mașinist!** Nu explodează. Nu e expusă focului. Nu e supț inspecția financiară. Nu are cazan. Funcționare simplă. Punem mașina la dispoziția oricărui individ acreditabil, fără nici o cheltuială, pentru a se convinge că face cel mai bun și cel mai vrednic de încredere serviciu. **Prospecte de prețuri dela 2-60 PH gratuit.**

PALFY TESTVÉREK
turnătorie de fer și fabrică de mașini în **SEGHEDIN-SZEGED.**
Fondat în Anul 1807. Distins cu 20 medallii de aur.

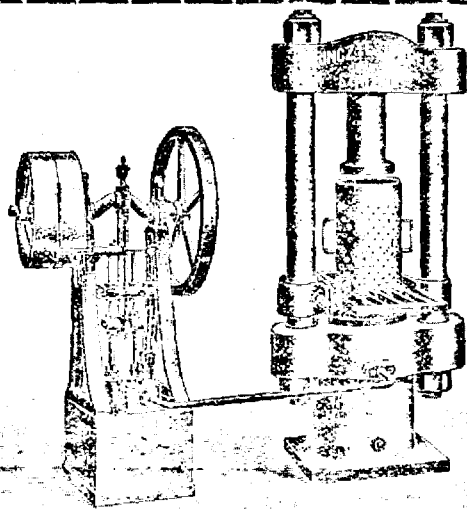
Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în **Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u. 18.**

Execută după planuri proprii sau străine **mobile**

pentru dormitoare, prânzitoare și saloane precum și aranjamente pentru cancelarii și prăvălii cu prețuri moderate.

Atelierul de mașini și pentru clădit mori

PRINCZ TESTVÉREK

din SZATMÁR.

- Pregătește **petrine și orice mașini pentru stors olei**, mânate cu apă
- **mașini de desghioat, sfărmat și prese**, pe lângă asta cele mai exacte **transmisiuni** cu
- — **tractație circumpetală.** —
- **Instalăm mori pe tain,**
- **ori cu cilindre.**

Hoffmann Sándor

Arad, palatul teatrului.

≡ Au sosit toate noutățile de toamnă: ≡

Materii admirabile în cele mai noue culori.

POSTAVURI
pentru talii.

DELINURI.

ȘALURI.

ROCHII de desupt.

CIORAPI

mai iefteni ca ori-unde

CONFEȚIUNI

pentru femei și fete.

ALBITURI.

PANZE.

BRODERII.

DANTELE.

ȘINOARE etc. etc.

TRUSOURI.

ADJUSTĂRI

(**DECORAȚII**)

pentru halne.

Rog să binevoiiți a privi

vitrinele mele.

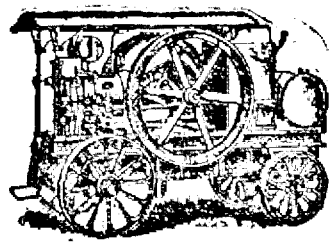
Agronomii își pot face cumpărăturile în condițiunile cele mai avantajoase la magazinul economic și de unelte al lui

Kálló István és Társa

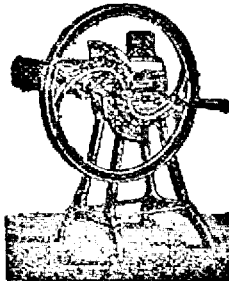
Telefon No. 850.

Oradea-mare—Nagyvárad

Teleki-u. No. 9.

Are în depozit, pe lângă avantajoase condiții de plată, tot-felul de mașini industriale și agricole, aparate, unelte, oleiuri, saci, mușamale funii motoare, automobile, stropitori etc. Cereți prospecte. — Expediție gratuită. — Corespondență în limba română. —

Telefon 184.

Premiat de mai multe ori.

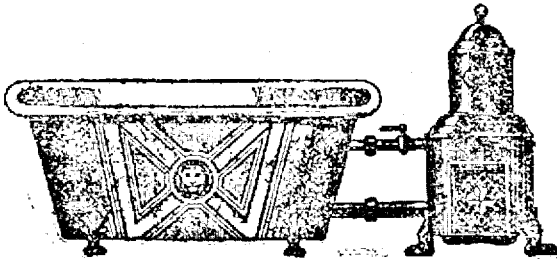
Telefon 184.

CARL PIFFL

Prima fabrică de obiecte de metal

Timișoara-Elisabetin. — Temesvár-Erzsébetváros. — Hunyadi-u. nr. 14.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copil, — scaune pentru scaldat încălzitoare și vane

de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru căr-buni și alte obiecte de metal: precum ciubere, ulcioare și căni. Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ține. Conducător pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat „Temes“.

Acoperi de case și turnuri, globuri și cruci. — Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Motoare șvedeze pentru olei brut!

(Breretul lui Hirsch Frank, Stockholm)

în poziție orizontală și verticală.

Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.

Motoare sistem Diesel. Motoare cu gaz.

Motoare

cu benzină, în cea mai bună execuție! Execuție promptă.

Surányi Victor

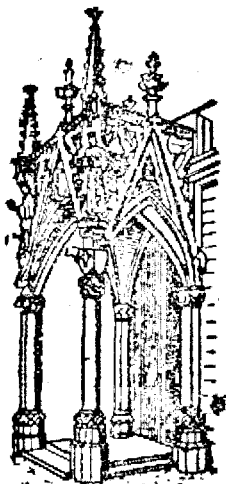
inginer tehnic diplomat, fabricant de mașini agricole

Bpest, VI., Teréz-körút 21.

Cereți catalog.

SZATMÁRI KŐIPARGYÁR

— HARKÁNYI EDE —
sculptor și pietrar în
— SZATMÁR-NÉMETI. —

Lucrări: Sculptură și monumente, altare amvoane, grilaje, bazine, statuete, ruși, cruci, pietre pentru mormint, etc. etc.

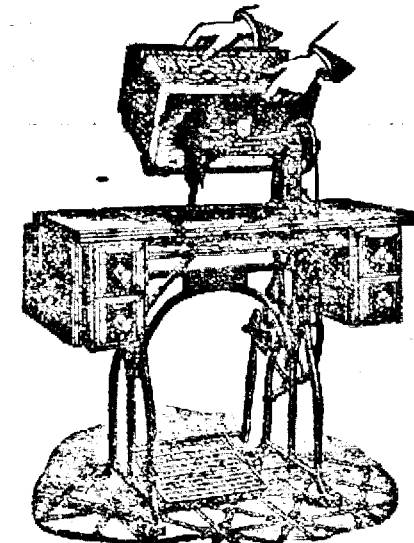
Clasa arhitectonică: Canouri, mausolee, poduri, — — scări balustrade, pavagii ș. a. — —

Clasa de morărit. Pietre de moară franceze, rîjniți — — pentru sămânță și sare, tocile etc. — —

Numai lucrări de gust și execuție specială, pe lângă — — prețurile cele mai convenabile. — —

Se fac gratuit desenuri, rezervându-se dreptul de — — proprietate. — — Vă rog să fiți atenți la firmă. — —

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut și biciclete din Ungaria-de-sud.

Distinguit în Timișoara la anul 1891 cu marea medalie de argint.

Fondat la 1880.

Reinhold ZOLLER

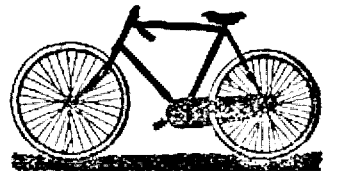
măstru mecanic
FÉHÉRTÉPLOM
Schillergasse 8.
lângă „Burg“.

Își recomandă en. public din

toată țara și provincie marele său atelier mecanic unde se repară tot felul de mașini de cusut și biciclete. Ține în depozit tot-felul de gramofone și plăci.

Ține în depozit cele mai bune biciclete sol, mașini de cusut și obiecte de casă și industrie, așa d. e. părți singurătate de mașini și biciclete.

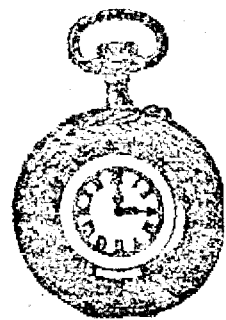
Prețuri moderate Serviciu prompt.

SLEPÁK A.

ciasornicar, aurar și giuvaergiu

Marosvásárhely, Széchenyi-tér No. 43.

Mare depozit de tot-felul de oroloage de buzunar, de părete, atârnatore precum și tot-felul de giuvaergicale de aur și argint. Reparări de oroloage și giuvaergicale se efectuează prompt. Giuvaere vechi de aur și argint le schimb sau le cumpăr cu cel mai mare preț de zi. —

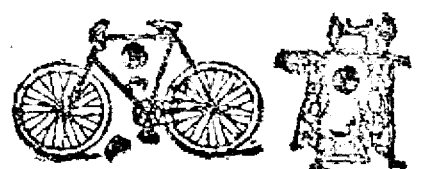
Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității și sfredelirea adâncă a fântânelor arteziane în

Lugoj, str. Weis nr. 6.

Primul atelier de reparaturi din Lugoj.

Intreprindem și executăm tot felul de lucru și reparaturi ce se țin de specialitatea organizării electrice și a altor afaceri ce aparțin branșei de lăcătar.

Sfredelirea fântânelor artezice pe lângă prețuri moderate.

INGRIJIREA FRUMUSEȚII.

Regeneratorul pentru păr (Galdys) nu se ține de plicticoasele medicamente anunțate de atâtea ori, cu toate că pe terenul acesta își reclamă primul loc, fiind cel mai bun dintre mijloacele pentru păr. Cu folosirea lui au ajuns la rezultate miraculoase. Femei și artiste din lumea mare prin scrisori de recunoștință dau expresia cea mai măgulitoare preparatului despre mulțămirea lor.

Regulatorul »Galdys« întinereste în scurtă vreme părul încăruntit și îi redă culoarea și strălucirea originală tinereții.

O sticlă 2 cor. 40 fil.

Medicamentul pentru creșterea părului »Galdys« e mijloc sigur contra căderii părului și a boalelor de cap. Promovează în mod miraculos creșterea și întărirea părului iar părul căzut îl înlocuiește bogat. Impedecă fracturarea părului. Cu un cuvânt întărește rădăcina, ca udatul florile. — O sticlă 3 coroane.

Tovarășul acestuia e spirtul pentru cap »Galdys«, care împedecă formarea mătreții și jupoierea pielii. — Prețul 2 coroane.

Le pregătește farmacia la »Impăratul Roman« alui
VIG BÉLA, BUDAPEST II. Fő-utca 54.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS ES TARSA sculptor și măiestru pietrar.

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate propriu din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

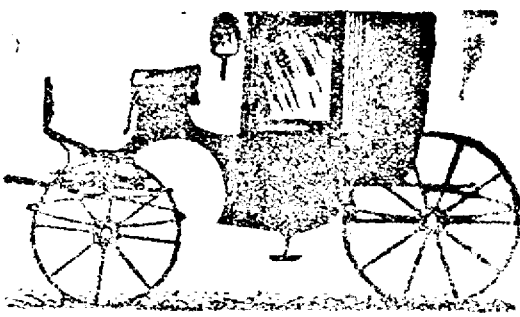
Filiale: Déva, Nagyvárad.

MAJOROS JÓZSEF

fabricant de trăsuri

Lugoș, Str. Andrei Nr. 5.

Magazin permanent de trăsuri noi și — prefăcute. —

Reparaturi și or-ice lucrări din ramul acesta se efectuează repede și prompt. Lucru bun, serviciu solid și conștiințios

IGNA DEMIAN

coloratură de băine, curățitorie chimică, și mașină cu aburi de spălat rufe albe în **UJ-SZENT-ANNA.**

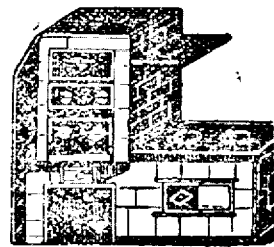

Colorez (văpsesc) și curăț chimic: toftele de vestminte bărbătești, femeiești și copilărești, pardesii și paltoane, în întregime fără nici o desfacere, stoffe pentru mobile, perdele, dantele, broderii, mănuși, borangi-curii etc. În rufăria mea, ajustată bogat, se spală curat ca zăpada, fără materii mistuitoare, în deosebi gulere și manșete, cămăși bărbătești, etc., cari prin mașinile mele de călcat ajung la un luciul încât nu se pot deosebi de cele mai noi. — Comandele cu posta se expediază punctual și cu acuratețe.

Filiala în Arad, la

Iosif Ștefan, pe piața Tököly.

(în casa bisericii române).

Zorger György

lăcătar artistic și pentru clădiri
Nagyvárad, Körös-utca 9.

Pregătește orice lucrări din acest ram, cât și reparaturi ca

scări, coridoare, cerdacuri, grilaje, căminuri, porți, ferărie pentru portale și clădiri, deasemenea repararea și prefăcerea caselor vertheimiane etc.

aranjament pentru măcelării și cășapi, basreliefuri, strungărie de metal aranjamente pentru biserici în execuție splendidă.

Desemnuri și prospecte se trimit gratuit.

ROTH JÓZSEF

măstru de sculptură în piatră,

Segesvár, Seilergasse

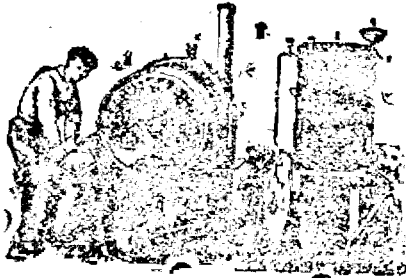
Recomand on. p. t. public depozitul meu bogat și bine asortat de

Monumente de morminte, din diferită marmoră granit, syenit, labrador și piatră tare de arină, etc. cu prețurile cele mai moderate.

Mai departe mă recomand pentru executarea a tot felul de lucruri de zidărie, ce cad în bransa mea. Schițe și prelizare de spese stau fr. la dispoziție.

Friedrich Ohnweiler hărăgar în Szászsebes, Ulița Petersdorfer Nr. 5.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac, licquer, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazină. Totfelul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri birturi, instituțiuni etc.

Vase de fierț cafea, vase de spălat și curățit.

Mai departe primește și montarea și repararea fântanelor artificiale pe lângă prețuri moderate.

Comandele se execută din material de prima calitate.

Telefon: Sas-szálloda.

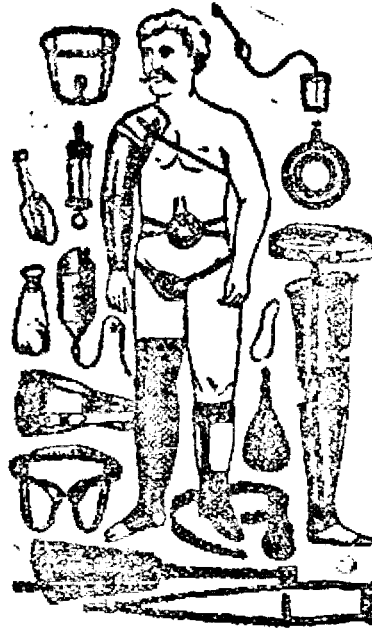
Telefon: Sas-szálloda.

VA rog ca renumita mea prăvălie și atelierul să nu-l confundați cu alta f. mă! —

KEPES ELEK pregătitor de bandaje și mănășer

Oradea-mare (Nagyvárad)

— Sas-szálloda-átjáró (Passage). —

In atelierul meu pregătesc bandaje de surpătură la cazurile cele mai complicate, bandaje de pân-teci, ciorapi de gumă, mașini ortopedice, articole pentru căutarea bolnavilor și orice lucrări de bransa aceasta cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanță.

Cearsafuri și perini din piele de cerb, precum și alte lucrări de piele de cerb. — Primesc și curățirea mânușilor și orice reparație.

Odăi de probă separate pentru femei și bărbați. Țin în depozit tot felul de specialități (preservative) franceze,

— cari se pot căpăta cu prețurile cele mai moderate. —

Ca cumpărarea articolelor femeiești serviciu prin femei.

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 318. —

Atelierul special de reparat al renumitei firme:**Schmerek E.**

— Temesvár-Jószefváros, Bonház-u. 14. —

Primește tot-felul de reparări și transformarea motoarelor cu benzin, gaz și ulei brut, absorbitoare de gaz, locomobile cu benzin și ulei brut și Arlapuri p. trierat. Bastimente cu benzin, pompe-motor. Mașină de fabricat gheață. Montări specialiste de mori cu prețuri moderate, precum și reparări de automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit de articole tehnice. Fitile magnetice. Unsoar. Material de condensatiune. Arzătoare cu acetilen. Material pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios

— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 318. —

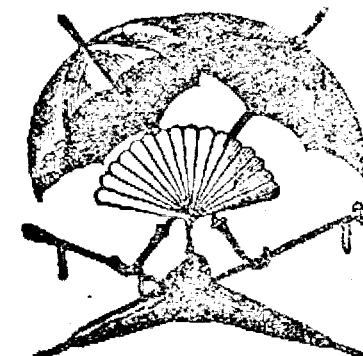
STEFAN SLADECK IUN.**FABRICĂ DE MOBILE****VİRSET**

strada

Kudritzker No. 44-46.

: Cea mai renumită :
mare fabrică
- de mobile -
din sudul Ungariei
(Versecz).Pregătește mobil-
ele cele mai mo-
derne și luxoase
cu prețuri foarte
— moderate. —Mare depozit de plane
excelente, covoare, per-
dele, țesături foarte fine
— și mașini de cusut. —**Fabricație proprie.**La o haină de primăvară
sau vară se cere**un cortel elegant**
și modern sau un**en-tout-cas.**

Firma:

Th. Schmidt

Sibiu (Nagyszeben) Reispergasse 7,

ofere cel mai bogat asortiment de modele admirabile și culori moderne frumoase, în execuție solidă, pe lângă prețurile cele mai ieftine. Serviciu solid. Reparaturile se fac ieftin și grabnic.

Comandă prin poștă prompt.

care există numai în limitele restrânse ale primitivității — meritul artistic, specific românesc al acestor decorațiuni, pentru ca ele să poată fi folosite în bisericile noastre? Am izbutit să facem un stil românesc în arta bisericească, nu este așa? căci aceasta e dorința acelor care vor cu orice preț aceasta. Dar de ce stil românesc și nu stil norvegian (!) sârbesc (!) sau rus (!)?

Credința că cu materialul decorativ popular românesc se poate crea numai cu el — așa cum îl găsim — un stil românesc propriu, s'ar sfârși de constatarea că un popor sălbatec are și el o artă populară la fel cu a noastră.

Poporul acesta e poporul malaez, și nu v'ați gândit că atunci când întrăbuințați — și încă în biserică — cusăturile naționale, luați așa cum se găsește, pentru a întocmi cum se pretinde, un stil românesc, u. s. stil malaezian? Ratzel în *Völkerkunde*, reproduce mai multe cusături și mai multe obiecte din industria casnică malaeză și e de observat că *desemnurile și chiar tehnica acestei arte populare insulare, oceanice, sânt întocmai ca ale noastre.*)

De supt poalele Meseșului.

Sfințirea bisericii din Agriș. — Câteva păreri cu privire la adresa ordinariatelor noastre.

În 18 Septembrie a. c. am luat parte la o serbare românească impunătoare și înălțătoare de suflet.

Agrișul este o comună mică de șase-șapte sute de suflete, sub poalele Meseșului, nu departe de Zelau. Preotul lor este d. n. Mateiu Moldovan, numit de administrator din partea ordinariatului din Blaj, acum 30 de ani. Când s'a introdus, biserica n'avea nici o para măcar. Biserica era de lemn, scundă, mică ca un șopron, și întunecoasă, fiindu-i tăiate ferestrele în bănele învechite și mucedee de bătrâne ce erau. Casa parohială era de nulele, acoperită cu paie. Școala asemenea ei, cu deosebirea că, nu o mai cerceta nimenea. Asta era situația, acum sânt 30 de ani. Să vedem cum stăm acum?

Sambătă în 17 Septembrie, cu trenul dela ceasurile 9 sosește dela Blaj părintele Dr. Vasilie Suciu, canonic și delegatul Excelenței Sale d. lui metropolit din Blaj și se coboară din tren la Ciucea, stațiunea cea mai apropiată de Agriș. Cu d. sa d. codată sosesc domni: Georgiu Popoviciu, protopopul gr. cat. în Lugoj, Bazilii Podoabă, director de bancă din Cluj și doi clerici din Blaj. După o poposire de o oră, ne am așezat în trăsurile și am pornit cu toții, și la 12 ore am fost în Bogdana, o comună mai mărișoară decât Agrișul, situată sub dealul *Pocului*. În capătul satului furăm surprinși de o poartă triumfală, gălăită cu frunză de stejar și împodobită cu fel de fel de țesături, ce trădau hărnicia femeilor române. Sub poartă mulțime de popor, în frunte cu bătrânul preot Simeon Mărincaș. Aci era și pretorele cercului, dl. Takács, un om care își pricepe chemarea, căci dânsul a ieșit întru întâmpinarea delegatului metropolit și l-a ținut o bineventare de toată frumusețea. Dânsul a vorbit în limba maghiară. D. n. delegat i a răspuns în românește. Poporul le a făcut ovațiuni la ambii. De aci am pornit în ordinea următoare: în frunte banderiu de 12 călăreți, în frunte cu vătaful lor. Banderiu acesta l-au compus călușarii din Agriș. Căleasa cu pretorele și notarul trasă de 4 cai, cu panglici tricolore naționale. În ea și protopopul Lugojului și proprietarul casei tânărul preot Ioan Nosa, cooperat în Bogdana, altă trăsură ce duce pe preotul din Agriș Mateiu Moldovan însoțit de dl. B. Podoabă, și în urmă, alte patru-cinci trăsurile, cari până la Agriș s'au sporit la 12.

După o călătorie de o oră, sosim în Buciumi, o comună mare, în care după Români, Evreii sânt cei mai numeroși, având ei aici școală pentru creșterea șacterilor lor. Aici ne-a așteptat o

*) Dr. Er. Ratzel: *Völkerkunde*, 3 volume Leipzig 1885.

altă poartă triumfală. Delegatul mitropolitan fu salutat de notarul cercual. De aci s'a sporit suita noastră. Peste o jumătate oră sosim în *Bodia*, o comună mică românească. În mijlocul ei era o a treia poartă triumfală. Aci delegatul mitropolitan fu salutat de parohul comunei, care e de gr. ort, din care cauză a făcut foarte bună impresie, că și-a dat și dânsul concursul la bucuria fraților săi.

La orele 2 am sosit în Agriș. Aici o a patra poartă triumfală, în fața bisericii ce se află în mijlocul comunei pe o dâlmă ce se vede că mama natură a destinat-o să fie loc pentru casa lui Dumnezeu. De aci, biserica aceeași, care prin frumusețea, mărima și gustul cu care este zidită, domnește toată valea Agrișului și din vârful Meseșului atrage atențiunea tuturor călătorilor asupra sa. La poarta aceasta fu întâmpinat delegatul mitropolitan din partea protopopului tractual Vasiliu Pop, cu o cuvântare potrivită, încunjurat de mulțime mare de popor. După dânsul a luat cuvântul dl. protopop Tarpai, care în termeni foarte așezăți l-a bineventat pe delegatul mitropolitului în numele administrației. A răspuns dl. delegat foarte frumos, mulțumind în numele mitropolitului pentru buna primire și pentru alipirea cătră conducătorii bisericii.

Și cu aceasta am mers la biserică, unde dl. delegat a săvârșit vecernia, fiind deja la ceasurile 3, ajutat de cei 2 clerici. Biserica momentan a fost tixită de publicul ce s'a adunat. După vecernia întreagă, suita a luat parte la prinzul dat de dl. administrator Mateiu Moldovan și aranjat și pregătit de soția sa d. na. preuteasă.

Seara apoi s'a împrăștiat toată societatea în număr de 35—40 inși pe la frunțașii din comună, pentruca să se odihnească și au fost așteptați cu toții cu brațele deschise. La preotul Moldovan a rămas numai delegatul mitropolitan cu protopopul Lugojului și dl. B. Podoabă.

Duminică la orele 7 dimineața toți au venit la biserică, spre care, începând dela orele 7 până la 9 din toate părțile curgea mulțimea de popor, așa că la orele 10 când delegatul mitropolitan s'a urcat pe un amvon, făcut de mama natură înaintea bisericii și ș'a început cuvântarea sa ocazională, încunjurat de cei 6 preoți, cari au asistat, mulțimea adunată era în număr de peste 5 mii de suflete. Mulțimea aceasta mare, par'că sorbea cuvintele înțelepte ce ieșeau din gura oratorului. Tonul cum le exprima, locul de unde cuvânta, toate, toate contribuiau ca mulțimea aceasta să asculte pe orator aproape cu răsufierea reținută.

Dl. delegat cu ocaziunea aceasta, s'a dovedit de un orator popular excelent. Fapta ce a liniștit poporul din Agriș, care și în trei rânduri și-a fost trimis deputații săi la Blaj ca să albească sfințirea bisericii lor, dacă nu pe metropolitul însuși cel puțin pe un episcop din cel trei, pe care l'are biserica gr. cat. Am și câștigat pe ilustrul episcop al Lugojului pentru cauza aceasta sfântă. Dar pe semne nu s'a putut face din cauze necunoscute de popor și de oameni cu o judecată mai puțină, cum este de comun obștea.

Destul că actul sfințirii s'a săvârșit spre mulțămirea tuturor. A urmat prânzul la care au fost toastele îndatinate. Concert și teatru și apoi joc până în zori. Despre aceste vorbească și scrie alți. Eu vreau să dovedesc, că preotul Mateiu Moldovan în decurs de 30 de ani, cât a păstorit poporul din Agriș, a zidit biserică măreață lui Dumnezeu, școală foarte bună și o casă modestă pentru sine, în locul celei de nulele, și acoperită cu paie. Prin diligența de fer și predicarea cuvântului lui Dumnezeu a deșteptat poporul, încât acesta jertfește bucuros pentru înaintarea sa. Are un învățător de model, cântareț bun, dinpreună cu soția s'a care în biserică cântă alături cu soțul său. Și dinpreună cu preotul și soția sa, o femeie înzestrată cu mulți dragoste cătră neamul său românesc. Toți sânt stlmați, ascultați și iubiți de cătră săteni. În toată Duminică și serbătoarea e ticsită biserica de creștini cu frica lui Dumnezeu în inimă.

Preotul acesta, cu puțină carte, dar multă învățătură în decurs de 30 ani, a făcut aproape

minuni în Agriș. Altul, precum se întâmplă foarte des, văzându se trimis într'o mizerie ca asta — s'ar fi datat băuturii și apoi desperării și și lăsa poporul pe mâna sorții, căci și așa superioritatea sa bisericească nu mult s'ar fi ocupat cu el. Dovadă că pe când alți preoți, la un an doi, iși numesc de parohi, lui Mateiu Moldovan abea i-a venit rândul la 30 de ani.

Lucrul ce să mi-se lerte, că na fost nimerit și a făcut resens până și în cei străini de legea noastră și pe preot așa la atins de simțitor, încât de abea a putut bolborosi câteva cuvinte de mulțămire la adresa mitropolitului său, pentruca s'a îndurat de le-a trimis — un potir — de care altcum el și-a fost procurat unul foarte prețios încă la începutul preoții sale. Dacă eu cinstesc pe cineva să-l cinstesc cum trebuie și amăsurat vredniciei, ori să nu-i dau nimica!

Că se întâmplă inconveniente de aceste, este semn că la ordinariatele noastre nu se ține seamă, și nu se poartă nici o evidență că cine ce face? și cum își pierde direcția și de aci oamenii întrăsnepți și cu nazul porlogit înaintează ca fasolea verde vara, care în trei zile să urcă în vârful oarului; iar oamenii, modești și muncitori în via Domnului nici la 30 ani nu sânt considerați după cum poțteșie obștea și ar poțti demnitatea bisericii.

Fie iertatul Ladislau Vaida, fost consilier ministerial, un mare român și biserican, încă prin anul 1880 a fost scris o broșură în chestiunea aceasta conjurând ordinariatele să țină în evidență neadormită pe preoți, și pe învățătorii lor și pe cei z-loși să i distingă din când în când, iar pe cei leneși să i certe, căci nu mai așa se poate stărni îndemnul unei emulații pe toate terenele.

Să trăiescă Vaida, ar sta să se întoarcă în normant, văzând ce anomalii se întâmplă în unele dieceze, chiar din lipsa de evidență a activității persoanelor bisericești. Să sperăm însă că cu timpul cei chemați vor afla mijloacele cele mai bune, — dacă doresc binele și înaintarea poporului încredințat conducerii lor.

Un asistent.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 26 Septembrie n. 1910.

— *Din cauza sfinței sârbători de mâne, Marți, »Inălțarea Sf. Cruce«, numărul următor al »Tribunei« va apare numai Miercuri noaptea.*

— **Principii României decorați.** Din Sigmaringen se telegrafiază: Impăratul Wilhelm a conferit Crucea de mare comandor al ordinului »Hohenzollern« principelui Ferdinand al României și de asemenea Crucea de mare comandor al ordinului »Luisa« cu data 1813—1814 principesei Maria a României.

Amânarea serbărilor jubilarie din Iași. Sâmbătă a avut loc în sala senatului universitar din Iași ședința comitetului pentru organizarea serbărilor jubilarie ale Universității. Ședința a fost prezidată de rectorul universității, dl. Dr. Bogdan.

Cu această ocazie comitetul a luat cunoștință de cauzele pentru care se amână serbările jubilarie (primejdia holerei) și a hotărât ca aceste serbări să aibă loc la 10 Mai 1911.

Tot pentru aceea dată vor fi inaugurate și statuetele lui Cuza-Vodă, Kogălniceanu și bustul lui V. Conta.

Comitetul a însărcinat pe dl. rector să plece la București pentru a expune aceasta M. S. Regelui.

Am onoarea a atrage atențiunea on. public asupra noului meu atelier cu instalații electrice, **Edificiilor și mobile** în care primesc orice lucrări din ramul acesta. Scopul de căpetenie mi e să furnizez cele mai bune lucrări, pe lângă prețuri ieftine și serviciu culant.

Depozit permanent de mobile gata. Cu stimă: **SZÉLES SÁNDOR, tâmplar artistic.** Oradea-Mare, Hármas-utca 5—7. Telefon intra și extra urban 992.

— **Cununie.** Domnișoara Aurora Mădin din Curtliciu și dl Zaharia Colceriu din Hetur, își anunță cununia ce va avea loc la 2 Octombrie n. în biserica gr. ort. română din Curtliciu. Felicitările noastre!

— **Infloresc prunii în ținutul năpăstuit al Carașului.** Un cetitor al nostru ne trimite câteva flori de prun presate și ne spune cu multă duioșie, că ținutul cel potopit de urgia din lunie, acum, la începutul toamnei, de o privilegiate încântătoare de primăvară. Pretutindeni înfloresc pomii și în locul fructelor nimicite înainte de a fi ajuns vremea coacerii, o nouă rodire cearcă să se înfiripe de căldura potolită a soarelui de toamnă. Florile încrezătoare se vor scutura însă în curând, la cea dintâi suflare de gheață a lui Brumărel și pustiul se va coborî larăș peste tristele văi ale Carașului.

— **Zboară și Ungurii.** În cerurile aviatice ungurești din Budapesta e mare bucurie: ieri a zburat pentru întâia dată un ungar — pe aeroplan. Mecanicul Tóth József s'a ridicat în aer, cu un monoplan sistem Zsélyi, și după un drum de 200 metri favorizat de o acalmie perfectă, a aterisat fără orice greutate.

Toth de mult face experimentări, cari abia ieri s'au terminat cu un rezultat pozitiv.

— **Omor misterios.** Din Budapesta se telegrafiază: în hotelul Adria de pe strada Rákoczy s'a descoperit azi dimineața un omor misterios. Aseară a descins la hotel un necunoscut de vre-o 32 ani, care pretindea că se cheamă Árvay Lajos. Era însoțit de o femeie necunoscută. Azi dimineața a părăsit hotelul singur, spunând că se va întoarce.

Nelntorcându-se nici până la amiază și servitorii hotelului neauzind în camera lui nici un șgomot au voit să intre, dar ușa era încuiată. Spărgându-o, au găsit pe femeia necunoscută moartă. Se crede că a fost otrăvită.

Pol.ția anchetează cazul acesta misterios.

— **Cât costă serviciul de siguranță în Anglia.** Unul dintre cele mai bine organizate instituții de cari Englezii pot fi cu adevărat mândri, e serviciul de siguranță al Londrei.

Acest serviciu însă după cât arată o statistică publică consumă anual o frumoasă sumă de bani. Astfel în 1908 serviciul de siguranță a costat șapte milioane și jumătate lei, iar în 1909 cheltuielile au atins cifra de nouă milioane. Pe lângă suma de șaisprezece și jumătate milioane mai amintim că siguranța aceasta a costat și viața a optzeci și șapte agenți polițienesci.

— **Vindecarea tuberculozei la gât.** Ziarele din Suedia aduc știrea unei noi invenții epocale a unui medic cu numele Pfannenstiel, cu ajutorul căreia se pot vindeca diferite morburii contagioase, dar cu deosebire tuberculoza de gât. Medicii șvedieni au primit cu multă nelcredere știrea acestei invenții, dar făcând experiențe cu bolnavii dela clinica din Upsala s'a observat un rezultat minunat. Intregul metodului se mărginește la introducerea în organism a nitrului de jod, prin gură, iar după aceasta se inhalează azot. Pe plehite mucoase unde se întâlnesc aceste două ingrediente se alege jod curat și acesta omoară microbii. Procedura e aproape ca la preparatul Ehrlich căci și aci se introduce otrava în organism cari omoară bacilii sângelui.

— **Clocnire de trenuri.** În gara Potsdam un tren militar care se întorcea dela manevrele din Trenenbitschen s'a ciocnit cu un tren de marfă. Pe tren se aflau cincizeci și patru soldați de aerostație supt conducerea a patru ofițeri. Ciocnirea a fost atât de puternică încât patru vagoane ale trenului militar au sărit de pe șine, iar dela trenul de marfă două au fost distruse complet. Din fericire dintre soldați n'a fost rănit nici unul.

— **Căsătoria ducelui Abruzzo.** Zilele trecute ducele Abruzzilor a petrecut în oșnito la Paris, sub numele de contele Sareto. De aici a plecat în garnizoană la Veneția. La gară a fost însoțit de frații Elkins. Cunoscuții familiei spun că ducele totuși va lua în căsătorie pe domnișoara Elkins; deja au isprăvit toate pertractările în această afacere și ducele amintește ca sigur faptul că regele Victor Emanuel va primi familia senatorului, încă toamna aceasta, sau în Raccogni sau în San Rosorre.

— **Mireasa tenorului Caruso.** Ziarul «Tribuna» din Roma aduce știrea că Caruso a fost dat în judecată fiindcă făgăduise căsătorie unei actrițe și pe urmă nu s'a ținut de vorbă. Faptul s'o întâmplat cu un an în urmă, pe când tenorul era angajat la teatrul din Milano pentru o serie de reprezentații. În cursul acestora a făcut cunoștința unei artiste și plăcându-i a cerut-o în căsătorie. Fiește nu a fost refuzat și artista și-a desfăcut contractul ce o lega de teatru și împreună cu tatăl ei a urmat pe Caruso la Berlin. Pe urmă aceasta a luat un angajament pentru un turneu în America, iar domnișoara s'a întors împreună cu tatăl ei în Italia. Câteva săptămâni mai târziu Caruso le a scris din America că s'a răzgândit și nu se mai însoară. În vremea asta însă domnișoara și a fost comandat trusoul și văzând că Caruso i-a tras clapsa, i-a dat în judecată.

— **Virliștii români în comitatul Aradului.** Dimitrie Popovici, Cermel; Emanuil Puta, Pecica; Axente Secula, Șiria; Sava Tănășdan, Pecica; Dimitrie Seiejan, Șepreuș; Ștefan Rus, Orlaca; Gheorghe Feler, Boroșineu; Augustin Beieș, Șimand; Atanasie Morariu, Pâncota; Pascu Urs, Körtös; Iosif Vuculescu, Șepreuș; Todor Bulboacă, Körtös; Valer Morariu, Marla-Radna; Todor Stan, Ács; Gheorghe Cosma, Micalaca; Ștefan Lucuța, Șimand; Dr. Aurel Grozda, Buteni; Iosif Valerian, Șiria; Romul Mladin, Orlaca; S. Șiclovan, Șiria; Iuliu Chirilescu, Chisineu; Gheorghe Turic, Orlaca; Iuliu Bodea, Buteni; Ion Chera, Cermel; Ion Codrean, Șicloau; Dr. Nicolae Ciacian, Pecica; Dr. Dimitrie Barb, Pecica; Teodor Fălcușan, Sîlmea; Simeon Drăgan, Orlaca; Ion Roxin, Pecica; Ion Tamaș, Șiria; Nicolae Mora, Orlaca; Nicolae Barna, Seleuș; Ion Crîsta, Socodor; E. Igrîșan, Pecica; Trifon Igrîșan, Pecica; Iancu Mara, Pecica; Mihai Drăgan, Orlaca; Gheorghe Istin, Semlac; Ilie și David Urs, Körtös.

— **Congresul tinerilor egipteni.** Din Bruxelles se anunță: Congresul tinerilor egipteni, care a fost interzis de guvernul francez a se ține pe teritoriul francez, s'a deschis ieri pe teritor belgian. Afară de cei 15 delegați din Egipt și Tunis au luat parte la acest congres și mai mulți membri ai parlamentelor din Europa.

Președintele congresului, Mohamed Farid, a declarat că Pichon a acuzat pe tinerii egipteni că dășniș agită în Algeria și Tunisia pentru desvoltarea panislamismului.

Nu este adevărat că tinerii egipteni vor să realizeze independența Egiptului, iar Pichon a căutat să facă gustul Angliei, interzicând ținerea congresului pe teritor francez.

— **»Balul costumat din Arad«.** În editura librăriei »Tribuna« a apărut o serie de 6 cărți postale ilustrate, în culori, reprezentând costume și grupuri dela balul costumat din primăvara aceasta. Bucata se vinde cu 24 fileri, seria de 6 bucăți 1 cor. 20 fil. + porto poștal 10 fil., recom. 35—45 fil.

Venitul curat se va adăoga la fondul »Reuniunii femeilor române din Arad« pentru zidirea unei școli de fete.

x Când cumpărați ochelari, a dresați-vă la magazine cari au în vedere nu numai interesul bănesc, ci vă spun sincer dacă e lipsă și de consultație medicală. Pentru ținerea strictă a acestui principiu și pentru serviciul conștiințios, recomandăm prăvălia de articole optice Seelenfreund din Kluj-Kolozsvár piața Jókai 2. unde găsiți termometre, grade, binocle, ochiari,

barometre de prima calitate. Repaturile se fac cu pricepere și grabnic.

x **La croitoria universală.** I. Petrașcu, Sibiu — Nagyszeben, Strada Cisnădiei Nr. 30, Telefon 721. Se pregătesc cele mai frumoase haine, după croială cu șic, pentru civili: fracuri, saloane, jachete, sacouri, pardesiuri, paltoane etc. Asemenea să execută pentru ofițeri și voluntari, tot felul de uniforme, iar în depozit se află diferiți articli pentru uniforme: săbii, chipiuri, portofee, mănuși etc. Atrag deosebita atențiune asupra reverențelor preoțești, ce se pregătesc în atelierul meu, după moda cea mai nouă. Comandele se pregătesc în timp foarte scurt.

Dentist român în Arad.
VIRGIL MUNTEAN
Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc dela 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu șurub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminiu, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate lunare. — — — Garanță până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efeptuiesc gratis. Celor din provincie se efeptuiesc lucrările în aceeași zi.

BIBLIOGRAFII.

Va apare în zilele cele mai apropiate:

„La cărările vieții“

de Lucian Bo'caș,

un Volum elegant de vre-o 7 coale de tipar.
Prețul: 1 cor. 50 bani.

Se poate comanda dela Tipografia »Tribunei« sau dela autor în Budapesta, VII Zugló u. 16.

Poșta Redacției.

Orăștie. Am primit scrisoarea. Regretăm că nu ne dai lămuriri mai amănunțite și înainte de toate, că nu iscărești scrisoarea. De altminteri, am înregistrat cazul, încă înainte de primirea scrisorii. Am dorit să ne scrii mai pe larg și preciz în chestia aceasta într'adevăr de mare importanță.

S. C. Ați mai văzut vre-un ziar de caracterul »Tribunii«, să și deschidă coloanele pentru astfel de chestiuni? Dacă ne-am asuma dreptul de a reglementa în public pe toți preoții și învățătorii lenesi, nu ne-ar ajunge nici spațiul a 20 de pagini pe zi. Fiți convinși, că noi înțelegem mai bine importanța chestiunilor și nu bănuim »părținare« acolo unde nici nu începe acest cuvânt. De altfel competenții dela consistor ne-au declarat că vor proceda întru toate în conformitate cu regulamentul disciplinar.

Poșta Administrației.

Fi. Făgure. Din greșală a rămas afară. Publicarea de 3 ori a unui anunț mic, costă 4-20 cor. Rugăm a ne trimite textul anunțului.

Liviu Dumitrescu, Cracău. Am primit 15 cor. în abonament mai aveți 1 cor. până la finea anului 1910.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. Stefan Tămășdan,
medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Eliz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Pentru cumpărare
pălării pentru copii și domni **cel mai bun magazin e a lui** **SUC. EMMER FERENCZ**
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi.

PUBLICARE.

Reprezentanța comunei montane

Covăsinț

a hotărît începerea

culesului general de vii

pe 6 Octombrie.

Aceasta se aduce la cunoștința păzitorilor de vii, precum și comercianților de vin, observăm, că fiind strugurii deplin desvoltați și copți vinul de Covăsinț este de o calitate escelentă și corespunde tuturor așteptărilor.

Cu stimă

Antistia comunei montane.

Pământuri de vânzare.

Am mai multe table de pământ, mai mici și mai mari, de vânzare pentru prețuri ieftine. Cei ce doresc deslușiri mai amănunțite să se adreseze alăturînd marcă de răspuns, lui **Johan Felber, Novska, Slavonia.**

Caut un practicant

cu cevași practică, pentru biroul meu avocațial. Doritorii să mi-se adreseze în scris ca să le pot comunica condițiunile de primire

Dr. Iustin Marșeu
avocat, Arad.

Credit pe ipotecă, pe cambliu și pentru oficanși mijlocește

Herzog Sándor

ARAD,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

Imprumuturi ieftine

fără nici un adaus de cheltuieli cu 4¹/₂% se mijlocesc împrumuturi de amortizație pe moșii pentru 10—65 de ani, se angajează a despovăra moșii cu datoria mai scumpă, la un împrumut mai ieftin.

Se vînd în rate avantajoase și fără scărițare de preț orice mașini agricole, prima calitate și cea mai nouă construcție cu vapor, benzină și mașini de treerat cu olei brut, apoi mașini de sămănat și cosît, mori, cu vapor, benzină, olei și gaz, deasemenea sunt de vânzare 2 mașini de sămănat, vechi, folosite, una cu 15, alta cu 17 șire, apoi pentru un preț convenabil o garnitură de treierat, sistem Göpel putere de 4 HP.

Instalații de luminat cu acetilenă, prin aparatele „Ideal” distins la expoziția din Paris cu medalie de aur sau Beagid, lumină frumoasă potolită, manuire sigură și simplă, economie de 500% în apă în comparație cu celelalte aparate, nu murdăresc, nici nu fac funingină.

Depozit și expediția tuturor părților constitutive; fitile, lize, scoici etc.

La cerere trimite un oficiant specialist în cauză.

Agentura generală comercială:
: Palmer Mátvás :

Timișoara (centru), Prinz Eugen gasse 13. (lângă cuștarul Koch).

BINDER LAJOS

ciasornicar și giuvaerglu în MEDGYES, Markt-platz Nr. 8. Dela 1 Octombrie 1910 în Markt-platz No. 5.

Depozit bogat de totfelul de ciasornice de aur și argint precum și clasornice de metal și nickel
Articlii de argint de China.
Ochelari și zwickeri de Rathenov.
Articole optice de aur și argint.
Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștînțios.

RICHARD KRAMER

arhitect diplomat

BISTRITA — BESZTERCZE.

Planuri și preliminar de cheltuieli, la dorință se trimit gratuit și porto franco.

De Inspectori școlari de stat recoman dat și în mai mult ca

100,000 de exemplare

intrebuințat este

Koós-Goldis
Abecedat
maghiar

prețul 40 fil. A șasea edițiune, în anul 1908 apărută și aprobată.

Cu aceasta și cu „A doua carte” (a 3-a edit. 1910) prețul 40 fil. ș'a dat prețutindenea ușor și cu mult progres instrucțiune în limba maghiară.

Exemplare pentru învășitori și cataloage despre cărți române pentru școlile populare și medii din edițiunea lui Zeidner stau gratis la dispozițiune.

H. ZEIDNER, BRASSÓ

Lucza József

atelier chimic pentru curățitul hainelor în Szeghedin (Szeged) Laudon-u. Nr. 9.

PRIMEȘTE:

vopsirea și curățirea hainelor bărbătești, femeiești, de copii și preoțești, postav de mobile, haine de doliu — mai departe primesc curățirea penelor de pat, cu mașina prin ce își redobâdesc culoarea albă și uscățimea originală și vor fi scutite de praf. Comandele din prov. se efeptuesc imediat și pr.

ANUNȚ.

La proprietarul Ioan Popescu în Magyarád se află de vânzare în cvant mare și mic:

vin vechiu și nou
de Măderat.

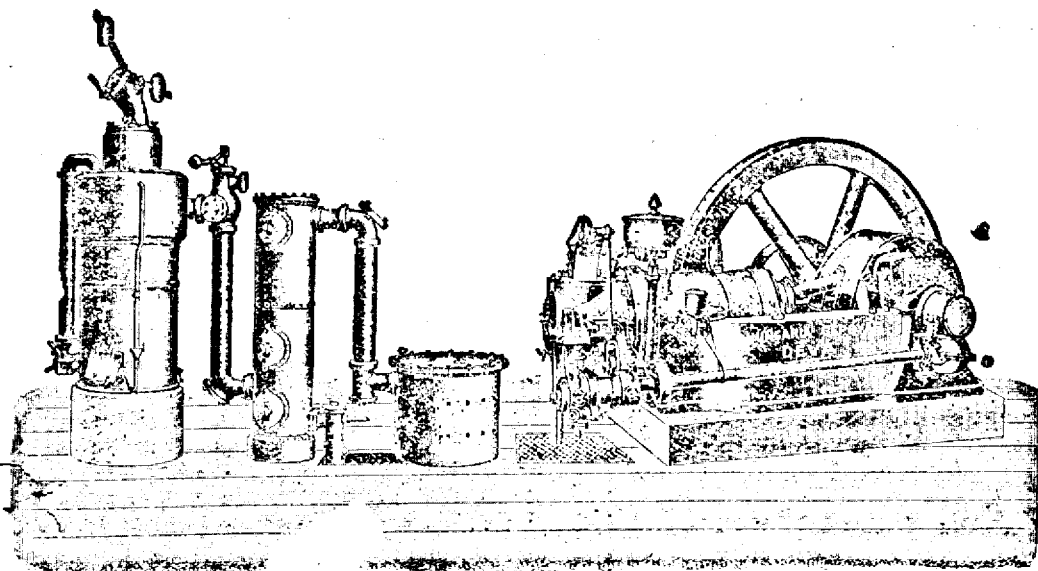
Báró Kemény József. Fabrică de mașini „HUNGARIA” societate comandită Déva.

Pregătește și ține în depozit:

Tot-felul de mașini economice.

Garnituri de motoare cu benzin și ulei pentru trierat, în toată mărimea. Tot-felul de motoare stabile și mașini cu aburi de 1 cal putere și până la 500. Plănuirea de stabilimente pentru lumină electrică și pentru putere transpunătoare, instalarea castelelor și economiilor cu lumină electrică. Plănuirea și construirea de mori pentru urluit, măcinat și cherestrăe. Apaducte și fântâni. Recomandă fabrica sa aranjată modern cu deosebire pentru repararea a tot-felul de mașini economice și a altor mașini și automobile. — Specialități: instalarea de camere răcoritoare, stabilimente pentru fabricarea de ghișă, lăptării și fabrica de cașuri și repararea canelor.

Stațiuni de automobile.

„Zlagneana” institut de credit și economii societate pe acții în Zlagna—Zalatna. :: :: ::

Nr. 343—1910 E.

P. T. Domnule!

În legătură cu noua emisiune de acții, care s'a făcut la institutul subsemnat, direcțiunea a decis ca să convertească și acțiunile vechi, anume cari poartă numărul de 1—1000 și derivă din emisiunea veche, de oarece acestea blanchete de acțiuni sunt gata, venim prin aceasta a ne adresa st. domni acționari și în general cătră acei st. domni sau on. corporațiuni, cari au în posesiune aceste acțiuni, ca în termen scurt posibil să-și trimiță toți blanchetele de acții vechi cu cuponi cu tot la adresa: »Zlagneana« institut de credit și economii, societate pe acții Zalatna, (comitatul Alsófeher), în schimbul cărora, vor primi alte acții noi, cari sunt deopotrivă cu cele din a II-a emisiune. Acei domni acționari, cari eventual nu sunt în posesiunea acțiilor lor vechi, îi rugăm să ne comunice adresa unde le au deposite, ca astfel să ne adresăm direct cătră depositari spre a esopera convertirea. Asemenea institutele de bani, cari au acțiuni de-ale noastre, ca gaj, amanet sau depozit, sunt rugate a trimite blanchetele cu cuponi cu tot la adresa susnumită și în schimb subsemnata firmă le va restitui blanchetele cu cuponi de acții convertite. Acțiunile trimise prin poștă sau prezentate personal, vor rămânea 2—3 săptămâni la institut până se va termina lucrarea scripturistică împreună cu ele. — Amintim mai departe pentru acei domni acționari, cari sunt interesați și în II-a emisiune, ca pentru bunul mers al convertirii acțiilor vechi, acțiunile din a II-a emisiune, li-se va estrada numai după terminarea convertirii acțiunilor din I-a emisiune.

Din ședința direcțiunii ținută în 10 Septembrie st. n. 1910.

»Zlagneana«

institut de credit și economii societate pe acții.

JOSEF JIKELI, Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 47. — Telefon Nr. 190.

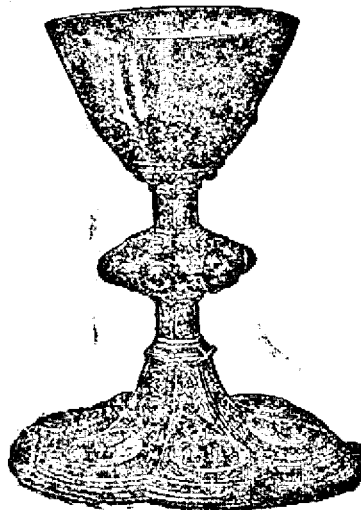
neguțatorie p. articlii de sticlă, porcelan și metal; farfurii și bide înflorate, rame p. icoane, globuri și lămpli, oglinzi țigle de sticlă.

Recomandă scule bisericești:

Cupă și vas de botez; Potire argintate și pe dinăuntru aurite; Cădelniță; Căldărușe pentru apă sfințită; Candele de părete de bronz; Candele argintate; Cruci; Sfeșnice de altar și Candelabre.

Ieftin de tot: Candelabru aurit, pentru 6 luminări, în mijloc cu vas pentru unt-de-lemn și glob de sticlă roșie cu prisme de sticlă cu tot K 43—

— La dorință servește cu catalog gratis și franco. —

Prăvălie nouă de ghete pentru dame și bărbați

Oradea-mare—Nagyvárad.

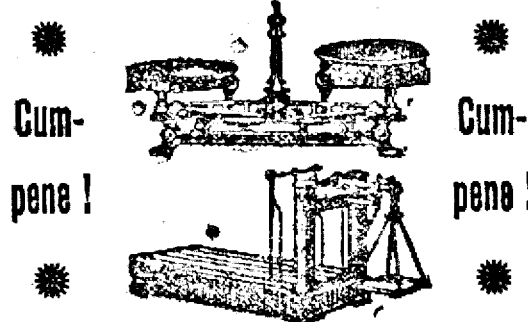
Colțul str. Rákoczi și Nagy Sándor. (Lângă Czillér).

Am muncit ca croitor în Budapesta și străinătate și mai în urmă am fost mai mult timp conducător de prăvălie la renumitul pantofar Ferenczi din Cluj. În urma experiențelor câștigate pregătesc neexcepționabil și cu prețuri moderate ghetă americane și franceze pentru bărbați, femei și băieți, mai pregătesc și ghetă orthopedice conform ordinilor medicale pentru picioare bolnave, apoi cizme elegante (ciobote) pentru vânători și pentru călărit. — La comanda din provincie este de ajuns trimiterea unei ghetă folosite. — Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt cu distincă stimă:

PAROCZAY MÁTYÁS, pantofar.

În atențiunea proprietarilor de cumpene!

Am onoare a face cunoscut on. public că am depus cu succes bun repararea și pregătirea cumpenelor la școala industriașă și de metalurie din Arad și astfel ca reparator calificat pentru repararea cumpenelor primesc repararea a tot-felul de cumpene ș. a. cumpene cu brațe egale, în forma

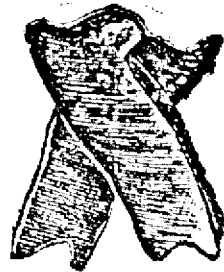
de pară, — zecimale, — centimale și pentru trăsuri, precum și semnarea punctuală a podurilor de 20, 10, 5, 2, 1 — și 1/2 kg. și legalizare alor. — Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu d. stimă:
LUDOVIC SIRBU Îscătar și măjer diplomat,
DÉVA, Laktanya-ut nr. 6.

Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de fâlp, fabricația proprie de partea de sus a ghetelor, în asortimentul cel mai mare, cu toată scumpetea se găsesc cu prețurile cele mai ieftine în magazinul de pe al lui

Gyöngy Sándor BUDAPEST III., Tavasz-u. 1.

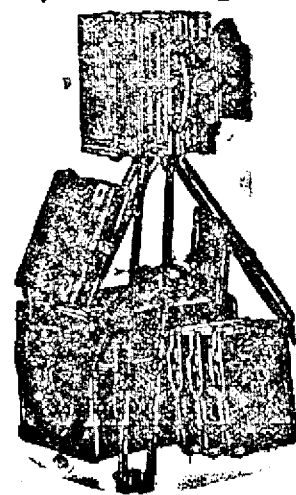
Distins cu diploma de recunoștință în anul 1904.

Catalogul ilustrat a prețurilor gratuit.

PETRY ÁRPÁD

orologier și optic, singurul vânzător de mașini de fotografiat »KODAK« în Oradea-mare-Nagyvárad, Rákoczi-út 3.

Mare asortiment de: oroloage de aur, entint, nickel, cu pendulă, deșteptătoare, idărau cancelarie și de Schwarzwald. — Mașini de fotografiat și ajustări pentru

amatori. Ochelari veritabili Rodenstock Diaphragma. Mare asortiment de sticle periscopice, obiective, lornete, și de alte obiecte optice. — Prăvălia mea îi stă la dispoziția on. public un Refraktometru de Rodenstock (mașină pentru examinarea ochilor) prin ce se știe imediat ce fel de sticle sunt de lipsă. —

G. Orendt & W. Feiri, curelari, senari, și negustori de geamantane în Sibiu — Nagyszeben, Heltauergasse 45.

Se recomandă pentru pregătirea lucrărilor de trăsuri, și alăvnia deșezămea geamantane și genți.

elul de articoli pentru voiaj, pe lângă prețuri convenabile.

prețuri se trimit gratis și franco referindu-vă la ziarul nostru.

Primal Institut sudungar de auritură artistică a lui **E. I. SPANG**

sculptor și auritor

TEMESVÁR - Erzsébetváros strada Templom Nr. 5.

Premiat cu diploma de onoare și cu medalia de aur în București, și cu alte medalii de argint la diferite expozițiuni.

Face cu prețuri moderate:

— iconostasuri, altare —
— amvoane, jertfelnicuri, —

primește renovarea și aurirea iconostaselor vechi, altarelor, a jertfelnicilor și a amvoanelor, precum și a tot felul de lucrări în — — — — — brânșă aceasta. — — — — —

● Artefactele de Granit ●
● și peatră de Var. ●

Knott József, Majdán.

● Prima fabrică Lugoșană de Cement și ●
● Intreprindere pentru lucrări de Beton. ●

● Intreprinzător de clădire. ●

● Telefon nr. 119. ●

● Cancelaria Fabricii de Cement și clădire: ●

LUGOȘ, str. Buziașului, vis-à-vis de casa vamei.

● Artefactele mele sunt aranjate cu ●
● cele mai nouă mașini sfărâtoare, ●
● prelucrătoare și lustruitoare de ●
● peatră și întreprind ori-ce lucrări ●
● de pietrărie în granit sau în ●
● piatră de var. Pe comande furnizez ●
● în cel mai scurt timp pietrii și lespezi ●
● de peatră prelucrate. Lucrări de ●
● sculptorie se pregătesc după desom- ●
● nuri cu cea mai mare punctualitate. ●
● Furnizez: bolovan, peatră cloplită, ●
● prund de granit și sfărîmături de ●
● granit pentru prunduire de drum, ●
● precum și la tot felul de lucruri de par- ●
● dositor, pietrii de acoperit și mărginit. ●

Specialitățile cosmetice ale lui Dr. Odor Béla, farmacist

se află în farmacia »Steaua de aur«

Aiud — Nagyenyed, Főter, (cott. Alba inferioară).

Cremă de Aiud pentru folos de noapte. Mijloc ireproșabil pentru albirea și moterea pielii; nu conține nici un ingredient dăunător de mercuriu. Prețul unui borcan 1 cor. 20 fil.

Cremă de Aiud pentru folos — peste zi; deose- menea moale pelea, nu i unsuroasă și păstrează foarte bine pudra. Prețul unui borcan 1 cor. 20 fil.

Lichid pentru moierea și al- birea mânilor dă pielei un alb de culoarea marmoru- lui. O sticlă 1 cor. 10 fil.

Săpun din cremă de Aiud cu miros admirabil cu 1 cor. 20 fil.

Pudră de Aiud în trei culori. o cutie 1 cor. 20 fil.

Petroform pentru spălarea părului oprește caderea părului și formarea mătreței, întărește pielea și ajută la creșterea părului. O sticlă 1 cor. 80 fil.

Spirit de plante din Ardeal. Făcut din frunzele și rădăcinile buru- lenilor de leac, dă părului un lustru frumos, și-l face moale. Prețul unei sticle 1 coroană 70 fileri.

Bay-Rum Samphoo pentru culti- varea păru- lui și a pielii. O sticlă 2 cor.

Praf Sampoo pentru spălarea pă- rului și ținerea curată a pielii, mai ales la femei. Un pachet 25 fil. 10 pachete 2 cor.

Hair-Reneiver (lapte pentru re- generarea păru- lui) părul cărunț își recapătă culoarea originală. O sticlă 1 cor. 80 fil.

Apă aromatică pentru gură și păstrarea și curățirea dinților. O sticlă 70 fileri.

Apa de gură Formosan pentru desin- ficierea gurei și a dinților. O sticlă 1 coroană 80 fileri.

Praf pentru dinți Hydrosan mijloc de mână întâi pentru albirea dinților și desinficierea gurei. O cutie 1 coroană 20 fileri.

Picături pentru dinți veritabile americane O sticlă 60 fileri.

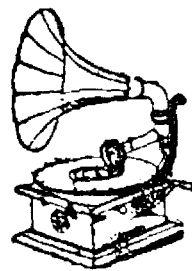
Lichid de brad (Espirt de Bois) pentru parfumarea camerilor și desinficierea apartamen- telor bolnavilor. O sticlă 1 cor. 30 fil. Tub pentru împărștirea acestuia 50 fil.

Mașini de scris IDEAL și ERICA Gramofoane

Mașini de cusut VERITAS

(fabricație proprie) deasemenea cele mai solide părți constitutive: panglici de culoare, hârtie de copiat, ac, plăci etc. se găsesc la specia **Barthelmie György**

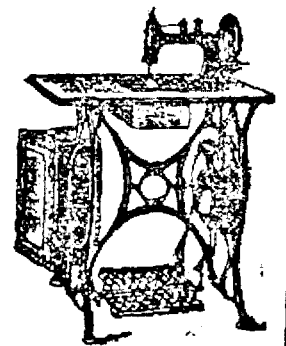
Brassó, Weisz M.-u. 23.

Cel dintâi și cel mai bine asortat atelier — — mechanic din Transilvania. — —

Atelier pentru reparat mașini speciale de scris, de ori-ce sistem și fabricație, dease- menea aparate mecanice fine etc.

Școală de scris cu mașina.

Prima fabrică de calapoade și calupe

— (Első kolozsvári kaptafa és sámfagyár) —

:- Cluj-Kolozsvár, Kis Szamos-u. Nr. 5. :-

Recomandă **calapoade** și **calupe** foarte bune, pregătite din lemn excelent uscat, pe care se pune un pond deosebit. —

Comandele din :: provintă să execută pe lângă rambursă prompt și cu prețu- rile cele mai ieftine. Serviciu excelent.

DISTINS CU MEDALIE DE AUR IN 1888 ȘI 1907.

Urmasul lui Schuller József — Ladányi József

armurar și depozitar de articole de vânatoare

Pécs, Király-u. 42. — Nagyvárad, Uri-u. 21.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din loc și jur că am preluat magazinul de arme existent de 30 de ani și cu bun renume al lui Schuller József, pe care sunt numele meu îl voi păstra și pe mai departe. Având în vedere că depozitul de arme din Pécs, Király-u. 42, înființat la 1885 și-a câștigat cel mai bun renume, îmi voi da silința ca pe lângă serviciu culant și prețuri ieftine să câștig aceasta și celui din Oradea Mare.

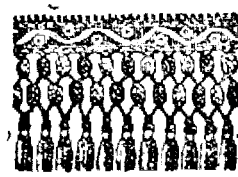
Tin în depozit

arme de cea mai bună fabricație,

cu repetiție și încărcătură în teavă, revolve, piștoale, și totfelul de cartușe pentru arme. — Se dă deosebită atenție reparației și păstrării armelor. Se primește ca ucenic un băiat cu 4 clase medii, care vorbește românește. — Preț-curent gratuit.

NAGYIVÁN ANTAL găitănar

SEGHEDIN—SZEGED, Zrínyi-utca 2.

Am onoarea să aduc la cunoștința p. t. public că mi-am asortat atelierul conform cerințelor moderne și sunt în plăcută poziție ca să pot face concurența cu ori-ce fabrică din capitală, îndeosebi

atrag atențiunea asupra: împletiturilor, ciucurii și decortilor pentru mobile și prapoii, de asemenea ori-ce ciucuri, decorații, și masturigătane pentru uniforme de cea gală în mai splendidă execuție. —

Vanzătorilor li se dă rabat. Informațiuni prin scrisori la cerere se dau îndată. Comandele din provincie se execută repede și pr.

Prima fabrică de casse și mașini din Ungaria

I. Anheuer, Timișoara.

Casse

de cea mai nouă construcție sigur e contra focului și spargerii.

Casse cu pantere de oțel, tresoare și antrepozite panterate cu deplină siguranță contra spargerii.

Casse pentru cărți din asbest.

Panțerarea locatelor pentru casse.

Uși și ferestri panterate pentru institute de bani, cea mai nouă construcție.

Preț curent ilustrat se trimite gratis și franco acasă.

Schuster Hans, arămar

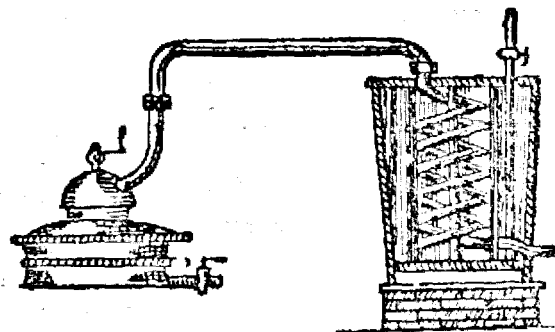
Szászváros, Korház-utca.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac, licquer, țică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazină. Totfelul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri, birturi etc. etc.

Vase de fierț cafea, vase de spălat și curățit.

Primește montarea și repararea fântanelor artificiale pe lângă prețuri moderate. —

Comandele se execută prompt.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba. în Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.